

Ovidiu Cristian NEDU*

**UNITATEA PROCESUAL-SUBSTANȚIALĂ A REALITĂȚII.
TAITTIRĪYA-UPANIṢAD. (TRADUCERE ADNOTATĂ)**

- Rezumat -

Taittirīya-Upaniṣad este unul dintre cele mai vechi texte din corpusul Upaniṣadelor și ține de *Yajur-Veda* neagră.

În text, coexistă arhaicele perspective vedice asupra realității, de tip cosmologic-procesual, cu perspective mai recente, de tip ontologic-substanțial. Toate aceste abordări converg către afirmarea caracterului unitar al realității, fie că este vorba despre o unitate funcțională sau una substanțială.

Preluând o veche idee, de sorginte vedică, care considera hrana (*anna*) drept esența a tot ceea ce există, textul o reinterpretează în noul context metafizic monist și prezintă hrana drept substanțialitatea a tot ceea ce există, drept temeiul ontologic al întregului Univers.

Unele paragrafe, cum ar fi I.iii.1-3, III.x.2-III.x.3, II.viii.1, abordează realitatea într-o manieră mai rar întâlnită în Upaniṣade; Brahman este prezentat sub aspect dinamic, funcțional, drept complementaritatea proceselor Universului sau drept dinamismul lor specific.

Unul dintre cele mai importante aporturi filosofice ale textului este prezentarea realității ultime (Brahman) drept beatitudine (*ānanda*). Această expunere poate fi considerată drept „evanghelia” hindusă, beatitudinea fiind înfățișată drept natura fundamentală a întregii realități, drept finalitatea ineluctabilă a tuturor proceselor.

De asemenea, poate fi întâlnită în text o teorie care va dobândi consacrarea în școala Advaita Vedānta și anume cea referitoare la cele cinci „învelișuri” (*kośa*) ale realității. Diferența dintre modul în care *Taittirīya-Upaniṣad* înfățișează realitatea și modul în care aceasta apare în formele clasice ale Vedāntei non-duale constă în faptul că, pentru *Taittirīya*, beatitudinea (*ānanda*) nu reprezintă cel mai subtil înveliș al absolutului ci este însăși realitatea ultimă. Textul se arată astfel mai „îngăduitor” ontologic decât Advaita Vedānta clasică, nedelimitând strict între realitate (*sat*) și iluzoriu

* Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” Galați (ovidiusunya@yahoo.co.in).

(*māyā*), așa cum va face Advaita Vedānta clasică, ci doar distingând grade succesive de realitate. Totul este înglobat într-o unică realitate atotcuprinzătoare care doar este în mai mică sau în mai mare măsură „diluată”.

Cuvinte cheie: religii indiene, brahmanism, monism, unitate, proces, *Taittirīya, Upaniṣad*, beatitudine, *ānanda*, înveliș, *kośa*, hrană, *anna*.

**THE DYNAMIC AND SUBSTANTIAL UNITY OF REALITY.
TAITTIRĪYA-UPANIṢAD (ANNOTATED TRANSLATION)**

- Abstract -

Taittirīya-Upaniṣad is one of the oldest Upaniṣads, belonging to the branch of the Black *Yajur-Veda*.

The text interlaces the ancient cosmological and dynamic approach to reality, of Vedic influence, with more recent ontological and substantial approaches. Whether cosmological or ontological, all these approaches reveal the unity of reality (either functional either substantial).

The text takes over an ancient Vedic approach to reality, which considers food (*anna*) as the very essence of everything and reinterprets it in the new monist metaphysical context, presenting food as the substantiality of everything, as the universal ontological foundation.

Some paragraphs, such as I.iii.1-3, III.x.2-III.x.3, II.viii.1, offer an interesting approach to the ultimate reality; Brahman is presented under a dynamical, functional aspect, as the complementarity of the world processes or as the specific process of the elements of the Universe. Such an approach is rare in the Upaniṣads, which usually prefer a static, substantial ontology and not one of the process type.

A major contribution of the text is the depiction, in the paragraphs II.i-II.v and III.i-III.vi, of the ultimate reality (Brahman) as bliss (*ānanda*). This could be considered as the “gospel” of Hinduism, bliss being stated as the fundamental condition of reality, the ultimate finality of everything.

The text also exposes a theory which would become classical in later Advaita Vedānta, namely the one regarding the five „sheaths” (*kośa*) of the reality. The difference between the way *Taittirīya-Upaniṣad* depicts reality and the way classical Advaita Vedānta does it lies in the fact that, for *Taittirīya*, bliss (*ānanda*) is not the most subtle cover of the absolute, but is identical with

the ultimate reality itself. Hence, the text is ontologically quite tolerant, avoiding a sheer delimitation between “real” (*sat*) and “illusory” (*māyā*), as later Advaita Vedānta would do, but seeing everything as real, in various degrees. Reality is therefore all-encompassing, only that in more or less diluted ways.

Keywords: Indian religion, Brahmanism, monism, unity, process, *Taittirīya*, *Upaniṣad*, bliss, *ānanda*, sheath, *kośa*, food, *anna*.

Introducere

Taittirīya-Upaniṣad ține de tradiția exegetică a *Yajur-Vedei* neagră, constituind secțiunile 7, 8 și 9 ale corpusului *Taittirīya-Āraṇyaka*. Următoarea secțiune, secțiunea 10, reprezintă un alt text *Upaniṣad* important și anume *Mahānārāyaṇa*. Textul este foarte vechi, ținând de prima perioadă a redactării upaniṣadelor, perioada prozei. Vechimea textului se reflectă în conținutul său, care îmbină concepții filosofice moniste cu elemente arhaice, de sorginte vedică, uneori încercând să traseze o linie de continuitate între acestea.

Unitatea universală – oscilația între perspectivele cosmologic-procesuală și cea metafizic-substanțială

Textul are un conținut destul de eterogen, predominând totuși investigația metafizică care urmărește să expună caracterul unitar al realității.

În mare măsură ca rezultat al vechimii textului, abordarea oscilează între investigația „pe orizontală”, cosmologică, specifică mentalității vedice, și cea „verticalizată”, ontologică, specifică Vedāntei. Este interesant că *Taittirīya-Upaniṣad* reușește să concilieze mai multe perspective asupra realității, toate având drept punct de convergență monismul. Sunt de găsit în text atât pasaje care abordează natura ultimă fie cu predilecție din perspectivă substanțială fie din perspectivă funcțional-procesuală, unitatea realității înfățișându-se deopotrivă ca unitate funcțional-organică a multiplicității cât și ca unitate ontologică, de co-substanțiere. Într-un spirit arhaic, reminiscență a religiei vedice, unele paragrafe prezintă Universul ca pe un mecanism plural, ce își găsește unitatea în funcționarea complementară a părților sale constitutive. Mai novatoare, mai în spirit vedāntin, alte pasaje accentuează asupra unității de substanță.

Adeseori, exegeza brahmană a asociat textul cu prezentarea beatitudinii (*ānanda*), a repaosului fundamental, drept principiu al realității, perspectiva îmbinând procesualismul, cosmologicul, și substanțialul, ontologicul; Universul ar

reprezenta un proces care se derulează către propria sa stingere într-o stare de repaos beatific.

De asemenea, *Taittirīya-Upaniṣad* expune o investigație reductiv-graduală asupra unității experienței, căutarea etapizată a unui unic element la care să poată fi redusă întreaga manifestare. În temeiul acestei posibilități de reducere, experiența ar fi dobândit unitate.

Unitatea universală – abordarea ontologic substanțială

Având în vedere vechimea textului, perspectiva ontologică asupra unității realității este expusă cel mai adesea într-o manieră arhaică, care extrapolează statutul hranei (*anna*), de la cel de principiu biologic la cel de principiu cosmic.¹ De asemenea, paragrafele III.vii.1-III.x.1 și III.x.6, deși nu tocmai filosofice în stilul expunerii, par să atribuie hranei un statut principial, să îi confere o demnitate ontologică ultimă. Pasajele instanțiază o abordare substanțialist-statică asupra realității.

Unitatea universală – abordarea cosmologic-procesuală

Textul expune și alte perspective asupra unității universale, de un tip mai degrabă funcțional-organic, în care caracterul unitar al Cosmosului nu ar fi dat de posibilitatea reducerii sale la o substanțialitate unică ci de participarea elementelor sale, în complementaritate, la realizarea unei unități funcționale, dinamice. Într-un mod mai degrabă naiv, începutul textului² expune cinci instanțieri ale uniunii, realizate la nivelul a cinci sub-sisteme ale Cosmosului, arătând cum diferitele lor părți constitutive sunt unite în funcționalitatea la care co-participă. Alte pasaje prezintă principiul ultim al realității drept funcționalitatea proceselor naturale³ sau drept forța propulsoare a proceselor, drept dinamismul lor specific⁴.

Caracterul ultim al beatitudinii (*ānanda*) și sensul devenirii cosmice

O idee importantă din *Taittirīya-Upaniṣad*, frecvent prezentată de exegezi drept principalul aport filosofic al textului, este prezentarea caracterului ultim al beatitudinii (*ānanda*), identificarea acesteia drept realitate ultimă, drept Brahman.⁵ Se sugerează în felul acesta viziunea unui Univers procesual-dinamic, care funcționează către consumarea, stingerea energiilor sale motrice, către atingerea unei stări de repaos fundamental, experimentată la nivel uman ca starea de „beatitudine”.

Toate subsistemele Universului evoluează înspre această direcție, putându-se vorbi astfel despre un sens cosmic împărtășit de toate fenomenele, care co-participă în actualizarea acestuia. *Taittirīya-Upaniṣad* chiar prezintă beatitudinea

¹ *Taittirīya-Upaniṣad*, II.ii.1.

² *Taittirīya-Upaniṣad*, I.iii.1-I.iii.4.

³ *Taittirīya-Upaniṣad*, III.x.2-3.

⁴ *Taittirīya-Upaniṣad*, II.viii.1

⁵ *Taittirīya-Upaniṣad*, III.vi.1.

absolută drept potențarea maximă, la un nivel desăvârșit, a tuturor formelor particulare de beatitudine, de stingere a energiilor motrice. Întregul Univers tinde către această stare și așa se face că un sistem, o ființă, cu cât este mai avansat, mai evoluat, cu atât este în mai mare măsură caracterizat de beatitudine. Scara beatitudinii, din paragrafele II.viii.1-4, explicitează beatitudinea absolută tocmai prin intermediul unei expuneri graduale a nivelurilor beatifice, începând cu cel al fericirii umane și continuând, progresiv, cu cel al ființelor din planurile superioare de existență.

Beatitudinea ultimă și sensul devenirii universale pot fi astfel considerate drept versiunile cosmice ale fericirii umane, respectiv a sensului vieții umane. Cosmosul și umanul nu sunt esențial diferite, omul nereprezentând un accident de tip particular ce a luat naștere la nivelul universului. Ființa umană repezintă doar un decupaj, o delimitare particulară a acestui vast organism cosmic unitar, care se derulează spre propria sa consumare – fie că atinge vreodată acest punct sau este vorba de un proces perpetuu, ciclic, în care consumarea unor energii se produce concomitent cu apariția unora noi, care astfel asigură continuitatea nesfârșită a procesului. Omul nu este altceva decât Cosmosul, ci o versiune limitată a Cosmosului, un micro-cosmos, care funcționează în sincron cu procesul universal. Tot ceea ce se găsește la nivelul macro-cosmosului este de găsit și la nivelul delimitat al umanului, și vice-versa. Existențialul încetează a mai reprezenta o categorie strict umană, fiind extrapolat la nivel cosmic. Sensul vieții umane nu reprezintă decât o instanțiere delimitată a sensului evoluției cosmice; procesele vieții își găsesc împlinirea într-una și aceeași stare de „beatitudine” (*ānanda*) spre care tinde întregul Univers, diferitele forme de satisfacție umană reprezentând doar aspecte ale beatitudinii, ale „satisfacției cosmice”.⁶

„Evanghelia” brahmană – optimismul cosmic

Proclamarea caraterului ultim al beatitudinii, dincolo de aspectele sale ontologice, are importante conotații existențialiste, afirmând supraordonarea beatificului față de drama și suferința umană. Indiferent de gradul de tragic al unui proces, natura sa ultimă este una beatifică; orice proces este, în mod intrinsec, sortit reabsorbției în beatitudinea din care, de altfel, provine și care reprezintă esența sa fundamentală.⁷

Într-un anumit sens, acest mesaj reprezintă „evanghelia” hindusă, vestea cea bună transmisă de brahmanism într-o formulare ontologică. În mod esențial, Universul, oricât de ostil ar putea părea uneori, reprezintă beatitudine și, în cele din urmă, se va reabsorbi în beatitudinea fundamentală. Sensul devenirii cosmice este unul pozitiv, Universul fiind „condamnat” la beatificare. Această poziție

⁶ *Taittirīya-Upaniṣad*, II.v.1.

⁷ *Taittirīya-Upaniṣad*, III.vi.1.

cosmologic-ontologică îndreptățește o atitudine existențială pozitivă, optimistă, încrezătoare.

Mesajul este încă și mai optimist decât în cazul altor religii, beatitudinea fiind prezentată drept finalitatea implacabilă a oricărui proces cosmic, drept temeiul său ontologic. Eliberarea din maleficitatea manifestării se produce prin simpla realizare a caracterului fundamental al beatitudinii care, doar din ignoranță, nu era recunoscută ca atare. Luciditatea ontologică conduce la realizare în plan soteriologic.⁸ Înțelegerea naturii accidentale a maleficității, în opoziție cu natura fundamentală a beatitudinii, conduce la o pace „imună” față de orice considerent cosmic-omenesc.⁹

Structurarea ierarhizată a nivelurilor de realitate

La fel ca majoritatea schemelor ontologice monist-emanationiste, și brahmanismul identifică, la nivelul emanației cosmice, o serie de straturi, de nivele ierarhic-sucesive ale realității. Trecerea de la unitate la pluralitate se face treptat, urmându-se un model verticalizat, care distinge câteva niveluri ontologice. Multiplicitatea reprezintă astfel rezultatul unei dispersări etapizate și tot mai accentuate a realității; la nivelurile sale mai de jos, ea este mai puțin accentuată, pierderea în pluralitate accentuându-se pe măsura îndepărtării de principial.

Implicația acestei scheme emanationiste asupra metodologiei de investigație metafizică este că și căutarea principiului ultim se va face printr-o regresie graduală, etapizată, către fundament. Căutarea ontologică a upanișadelor se înfățișează adesea sub forma unei reducții graduale la o serie de elemente ce ar putea reprezenta temeiul ultim al experienței. Succesiv, diferitele etape ale reducției sunt puse sub semnul întrebării, lăsând loc unei alte etape, de nivel mai profund, demersul avansând astfel către temeiul ultim al întregii experiențe.

Investigația din *Taittirīya-Upanișad* parcurge cinci astfel de etape succesive: se pleacă de la un nivel grosier, substanțial, al observației, de la postularea „hranei” (*anna*) drept principiu al întregii manifestări. Acestei etape îi succede una de tip organic-procesualist, în care Universul, identificat anterior cu materialitatea „hranei”, considerată sub diversele sale transformări, este prezentat drept viață, drept „suflu (cosmic)” (*prāṇa*), drept un organism cosmic. Următoarele două etape ale reducției ilustrează tendințele idealiste ale filosofiei brahmane, totalitatea fiind redusă mai întâi la „minte” (*manas*) iar apoi la „conștiință” (*vijñāna*). Pasul ultim al reducției, prin care se accede la principiul realității, este identificarea „beatitudinii” (*ānanda*), a repaosului perfect, a echilibrului absolut, al depinei împăcări, drept temei ultim al Universului.¹⁰

⁸ *Taittirīya-Upanișad*, II.iv.1, II.vii.1.

⁹ *Taittirīya-Upanișad*, II.ix.1.

¹⁰ *Taittirīya-Upanișad*, II.i.1-II.v.1, III.i.1-III.vi.1.

În această abordare, ontologicul, cosmologicul și existențialul fuzionează într-o unitate de nivel superior. Fiind reductibil la o unică „hrană”, Universul este caracterizat de o unitate substanțială. Unitatea ontologică poate fi considerată și în termeni idealişti-fenomenologici, ea constând astfel din reductibilitatea întregii manifestări la o substanță de tip noetic, fie că aceasta este înfățișată drept „minte” (*manas*) sau „cunoaștere” (*viñāna*).

Fiind animat de un unic suflu, Universul reprezintă un organism unitar, un unic sistem cosmic. Mai mult decât atât, prin afirmarea principialității beatitudinii, Universul și toate sub-sistemele sale, inclusiv sub-sistemul uman, este caracterizat de un sens de evoluție, de o tendință către „stingerea” energiilor sale dinamice în starea de „beatitudine” și astfel întregul dobândește, ca determinații intrinseci ale sale, caracteristici existențiale.

Întregul Univers este astfel înfățișat drept un organism unitar, atât din punct de vedere substanțial cât și din punct de vedere funcțional, reprezentând o unitate caracterizată de sens și direcție evolutivă.

Nivelurile de realitate și „toleranța” ontologică

Cele cinci straturi/niveluri ale realității identificate în *Taittirīya-Upaniṣad* sunt totuna cu cele „cinci învelișuri/teci” (*pañcakośa*) ale realității ultime, din școala Advaita Vedānta: învelișul ce constă din hrană (*annamayakośa*), învelișul ce constă din suflu (*prāṇamayakośa*), învelișul ce constă din minte (*manomayakośa*), învelișul ce constă din conștiință (*viñānamayakośa*) și învelișul ce constă din beatitudine (*ānandamayakośa*).

Există însă o anumită diferență, ce ține în primul rând de nivelul de „rigoare” ontologică, între concepția despre cele cinci învelișuri (*kośa*) ale lui Brahman din Vedānta clasică și expunerea cu privire la cele cinci identificări ale sale din *Taittirīya-Upaniṣad*. Toate cele cinci învelișuri sunt, conform Vedāntei clasice, de o natură mai degrabă fenomenală și, prin aceasta, reprezintă ocultări ale realității, având niveluri ierarhizate de subtilitate. Exegeza vedāntină contemporană a ilustrat adeseori structura ontologică a realității prin metafora cepei, care, ea însăși, nu reprezintă altceva decât un unic miez acoperit succesiv de nenumărate straturi care învăluie, ascund, ocultează miezul. Natura lui Brahman transcende cele cinci învelișuri, inclusiv învelișul ce constă din beatitudine (*ānandamayakośa*). În Vedānta clasică, beatitudinea caracteristică acestui ultim înveliș nu este beatitudinea absolută a lui Brahman iar aceasta deoarece, la nivelul învelișului ce constă din beatitudine, natura lui Brahman este afectată de ignoranță, chiar dacă într-o formă primară, lipsită de determinație, de particularizare.

În *Taittirīya-Upaniṣad*, cele cinci elemente par să fie prezentate mai degrabă drept aproximări succesive ale realității autentice, ale lui Brahman, iar ultimul dintre aceste elemente – beatitudinea (*ānanda*) – constituie însăși natura absolută. Textul se arată astfel mai „îngăduitor” ontologic decât Advaita Vedānta

clasică, nedelimitând strict între realitate (ceea ce e dincolo și de învelișul ce constă din beatitudine - *ānandamayakośa*) și iluzie (succesiunea celor cinci învelișuri), ci, mai degrabă, ierarhizând, într-o serie continuă, gradul de realitate al celor cinci registre. Realitatea este înfățișată mai degrabă drept un tot unitar, la nivelul căruia nu se operează nicio dihotomie între real (*sat*) și iluzoriu (*māyā*), așa cum va face Advaita Vedānta clasică, ci, mai degrabă, se disting grade succesive de realitate. Totul este înglobat într-o unică realitate atotcuprinzătoare care doar este în mai mică sau în mai mare măsură „diluată”.

Moralitatea și integrarea în ordinea cosmică

Aplecarea textului spre cosmologic, spre considerarea ordinii imanente a multiplicității, implică, la nivel etic-soteriologic, propovăduirea unor norme morale ca modalități prin care umanul se integrează în ordinea cosmică. Perspectiva este destul de diferită de cea adoptată de Vedānta clasică, unde abordarea metafizică, verticalizată, de transcendere a manifestării și de accedere la principiul acesteia, se reflectă, la nivel soteriologic, în decizia de moralitate, în transcenderea registrului moralității, prin renunțare. Atitudinea de renunțare lăsa în urmă deopotrivă manifestarea cât și normele de integrare și de realizare a ordinii la nivelul acesteia.

Mai empirică în abordare, *Taittirīya-Upaniṣad* cuprinde și destul de multe pasaje conținând imperative etice sau ritualice, ce vizau actualizarea, menținerea ordinii și a unității armonioase la nivel comunitar sau chiar cosmic.¹¹ Paragraful I.ix.1 conține o lungă enumerare de stipulări etice iar, la final, toate aceste norme sunt explicit identificate cu asceza (*tapas*), sugerându-se astfel rolul pe care acestea îl dețin în demersul religios unificator.

Infinitizarea finitului

Aplecarea către immanent a textului, corelată cu frecvența tendință religioasă către „infinitizare”, către accederea la o condiție superioară limitărilor umane, a condus la un alt rezultat frecvent întâlnit în gândirea religioasă și anume la o încercare de proiectare, de actualizare a infinitului în planul immanent. Fie că ia forma propovăduirii unor mijloace magico-religioase infailibile, eficace în rezolvarea oricărei probleme profane, a propovăduirii unor realizări morale desăvârșite sau, într-un mod ușor prelucrat prin speculație, a unor fantasme referitoare la lumi paradisiace unde binefacerile terestre ar fi de găsit în grad infinit, era vorba despre încercări de actualizare a infinitului la nivelul familiarului finit.

Taittirīya-Upaniṣad ilustrează acest tip de abordare uneori într-o manieră directă, ușor rudimentară, autorul textului exprimându-și pur și simplu dorința de a

¹¹ *Taittirīya-Upaniṣad*, I.xi.1-3.

accede la situații lumești de o beneficitate amplificată către maxim.¹² Alteori, textul pare să oscileze între abordarea metafizic-transcendentă, care vedea realizarea ultimă în accederea la un nivel supraordonat al experienței, și cea empirică, imanentistă, care încerca să „infinitezeze” finitul. Sunt de găsit pasaje în care cel care accede la cunoaștere nu transcende experiența ci, mai degrabă, se supraordonează acesteia, bucurându-se de ea la o amplitudine desăvârșită.¹³

Sugestii etimologice pentru termenul „*upaniṣad*”

Cele câteva ocurențe ale cuvântului „*upaniṣad*” din *Taittirīya-Upaniṣad* sugerează un sens de ezoterism, de element novator, non-ortodox, al termenului.

Reinterpretarea, la nivelul a diferite planuri cosmice, a învățaturii despre unitate (*saṃhitā*) este prezentată ca fiind „*upaniṣad*”.¹⁴ De asemenea, expunerea cu privire la natura lui Brahman, din III.x.6, este calificată ca „*upaniṣad*”.

Tot ca „*upaniṣad*” este calificată și transcenderea moralității prin cunoașterea și identificarea cu Brahman (II.ix.1); elementul novator este evident, dacă se ia în considerare faptul că moralitatea este cea în care religia vedică își găsea unul dintre fundamente. Alteori, anumite indicații morale aplicabile unor situații controversate sunt calificate drept „*upaniṣad*”, sugerându-se astfel un grad ridicat de profunzime, de inaccesibilitate ordinară a acestora.¹⁵

Toate acestea justifică presupunerea că ideea de învățătură secretă, tainică, ezoterică, poate chiar non-ortodoxă, era una dintre principalele încărcături semantice ale cuvântului „*upaniṣad*”.

Textul a fost comentat de Śaṅkara, comentariu ce a fost consultat atât în vederea traducerii cât și a elaborării notelor.

Textul sanskrit reproduce ediția lui Swāmī Gambhīrānanda, *Taittirīya Upaniṣad. With the Commentary of Śaṅkarācārya*, Advaita Ashrama, Calcutta, 1995 (ed. a III-a), Advaita Ashrama, Calcutta, 1995. În ciuda vechimii deosebite a textului, sanskrita sa nu are foarte multe elemente arhaice, având totuși o structură sintactică foarte atipică. Întregul text este fragmentat în sintagme despărțite prin bara care, în scrierea devanāgarī, desparte între ele propozițiile, însă fără ca fragmentarea astfel rezultată să își găsească vreo justificare sintactică. De asemenea, în anumite porțiuni, sunt de găsit indicații cu rol metric, specifice scrierilor vedice.

Traducerea a fost efectuată după ediția sanskrită a lui Swāmī Gambhīrānanda, care include și comentariul lui Śaṅkara. În realizarea traducerii, au fost consultate și alte câteva traduceri moderne: cele în limba engleză ale lui: G.R.S.

¹² *Taittirīya-Upaniṣad*, I.iv.3, I.x.1.

¹³ *Taittirīya-Upaniṣad*, I.iii.4, , III.vi.1.

¹⁴ *Taittirīya-Upaniṣad*, I.iii.1.

¹⁵ *Taittirīya-Upaniṣad*, I.xi.4.

Mead; Jagadisha Chandra Chattopadhyaya (Roy Choudhuri), *The Upanisads*, Theosophical Publishing Society, Londra, 1896, vol. II, pp.1-42; Sri Aurobindo, *Kena and Other Upanisads*, The Complete Works of Sri Aurobindo, vol. 18, Sri Aurobindo Ashram Trust, 2001, pp.206-234; Swami Nikhilananda, *The Upanisads. Vol.IV. Taittiriya and Chhandogya*, Harper & Brothers Publishers, New York, 1959, pp.3-86; Sitarama Sastri, *The Aitareya and Taittiriya Upanishads and Sri Sankara's Commentary*, India Printing Works, Madras, 1923, pp.56-192; Swami Sivananda, *The Principal Upanisads. Isa, Kena, Katha, Prasna, Mundaka, Mandukya, Taittiriya, Aitareya and Svetasvatara Upanishads with Text, Meaning, Notes and Commentary*, Divine Life Society, Shivanandnagar, ed. a VI-a, 2012, pp.297-408; Patrick Olivelle, *The Early Upanisads. Annotated Text and Translation*, Oxford University Press, 1998, pp. 288-314; Robert Ernest Hume, *The Thirteen Principal Upanishads*, Oxford University Press, 1921, pp.275-293; Sarvepalli Radhakrishnan, *The Principal Upanisads*, George Allen & Unwin LTD, Londra, 1953, pp. 525-564; Max Muller, *Sacred Books of the East*, vol. XV, *The Upanisads. Part II*, Clarendon Press, Oxford, 1884 (prima ediție), pp.45-72; Swami Sharvananda, *Taittiriya-Upanishad*, Sri Ramakrishna Math, Mylapore, Madras, 1921; Mahadeva Sastri, *The Taittiriya Upanishad, with the commentaries of Sankaracharya, Suresvaracharya and Sayana (Vidyaranya)*, GTA Printing Works, Mysore, 1903; Shree Swami Purohit; W.B. Yeats, *The Ten Principal Upanishads*, Faber and Faber United, Londra, 1938, pp.63-78; și traducerea italiană a lui Carlo della Casa, *Upanisad*, Unione Tipografico-Editrice Torinese, 1976, pp. 281-302.

Pentru a conferi un maxim de transparență traducerii, am dat echivalentele sanskrite pentru majoritatea cuvintelor din texte; excepție fac termenii cu funcție preponderent gramaticală (pronume, unele adverbe, conjuncții), în cazul cărora o echivalare precisă nici nu este cu putință. Uneori, atunci când a existat un paralelism rezonabil între structura gramaticală a textului sanskrit și a celui românesc, am dat echivalentele chiar și pentru astfel de termeni (*evam, tathā, yathā, atah, sadā, kaścid* etc.), chiar dacă încărcătura lor semantică nu este foarte bogată.

În cazul echivalentelor sanskrite a fost dată, de regulă, rădăcina și nu formele declinate sau conjugate. În cazul rădăcinilor verbale, radicalul a fost separat prin liniuță de preverbele însoțitoare.

Totuși, în cazul unor termeni cum ar fi participiile (trecute sau prezente, în special prezente medii), s-a dat forma ca atare, întrucât astfel de morfeme funcționează ele însele ca rădăcini nominale ce suferă declinare. De asemenea, au fost date formele verbale simple, lipsite de o flexiune complexă, cum ar fi gerundivele, infinitivele, absolutele/gerunziile. Tot în cazul verbelor, au fost semnalate în notă formele mai rare, cum ar fi intensivele sau deziderativele. Nu am semnalat cauzativele, întrucât acestea sunt mai frecvente.

Termenii supliniți în versiunea română a textului au fost plasați în paranteze pătrate. De asemenea, titlurile plasate în paranteze pătrate nu aparțin originalului, ci au fost introduse de traducător, în vederea unei mai clare sistematizări a materialului.

TAITTIRĪYA-UPANIṢAD

I.Capitolul despre fonetică (*śikṣāvallī*)

ॐ शं नो मित्रः शं वरुणः । शं नो भवत्वयमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो
विष्णुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमे
वप्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु ।
तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् । अवतु वक्तारम् ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥१॥
इति प्रथमोऽनुवाकः ॥

I.i.1. *Aum!* [Fie ca] Mitra să fie bun (*śam*)¹⁶ față de noi!

[Fie ca] Varuṇa să fie bun (*śam*)!¹⁷

[Fie ca] Aryaman să fie bun (*śam*) față de noi!

[Fie ca] Indra și Bṛhaspati¹⁸ să fie buni (*śam*) față de noi!

[Fie ca] Viṣṇu¹⁹, cel cu pasul (*krama*) larg (*uru*), să fie bun (*śam*) față de noi!²⁰

¹⁶ În sanskrita clasică, „*śam*” – tradus aici prin „bun”, nu este un cuvânt propriu-zis, ci o rădăcină verbală având, printre alte sensuri, și pe acela de „a se liniști”, „a se potoli”, „a se calma”. Paragraful de față reprezintă însă o invocație, cel mai probabil, având o vechime mai mare decât cea a textului propriu-zis, datând chiar din perioada vedică. Astfel se explică prezența aici a unui morfem atipic pentru sanskrita clasică.

¹⁷ Zeul Varuṇa și perechea de zei Mitra-Varuṇa, în Doris M. Srinivasan, *Vedic Rudra-Śiva*, „Journal of the American Oriental Society”, Vol. 103, No. 3 (Jul. - Sep., 1983), pp.545-547; Albert Pike, *Indo-Aryan Deities and Worship, as Contained in the Rig-Veda*, The Standard Printing Co., Louisville, 1930, pp.74-76,78-86,252-279,502-512; Maurice Bloomfield, *The Religion of the Veda. The Ancient Religion of India (From Rig-Veda to Upanishads)*, G.P. Putnam’s Sons, New York & Londra, 1908, pp.119-122; Arthur Berriedale Keith, *The Religion and Philosophy of the Veda and Upanishads*, Harvard Oriental Series, nr.31-32, Cambridge, 1925, pp.96-103; Arthur Anthony MacDonell, *Vedic Mythology*, Verlag von Karl J. Trubner, Strassbourg, 1897, pp. 22-30.

¹⁸ Zeitatea Bṛhaspati, în Pike, *op.cit.*, pp.204-209.

¹⁹ Zeul Viṣṇu, în Pike, *op.cit.*, pp.186-203,470-476; Keith, *op.cit.*, pp.108-111; MacDonell, *op.cit.*, pp.37-41.

²⁰ Pasajul reprezintă un citat din *Rg-Veda*, I.90.9 (Robert Ernest Hume, *The Thirteen Principal Upanishads*, Oxford University Press, 1921, p.275; Patrick Olivelle, *The Early*

Închinare (*namas*) lui Brahman!
 Mă închin (*namas*) înaintea ta, vântule (*vāyu*)!
 Doar tu ești Brahman, cel cunoscut în mod direct (*pratyakṣa*)! Doar despre tine
 voi vorbi (*vad*) ca „Brahman, cel cunoscut în mod direct (*pratyakṣa*)”!²¹
 Voi spune (*vad*) ceea ce este corect (*ṛta*)! Voi spune (*vad*) adevărul (*satya*)!
 Fie ca acela²² să mă protejeze (*av*) pe mine!
 Fie ca acela să îl protejeze (*av*) pe cel care vorbește (*vaktṛ*)!
 Să mă protejeze (*av*) pe mine!
 Să îl protejeze (*av*) pe cel care vorbește (*vaktṛ*)!
 Aum! Pace (*śanti*)! Pace! Pace!
 Aceasta a fost prima secțiune (*anuvāka*).

ॐ शीक्षां व्याख्यास्यामः | वर्णः स्वरः | मात्रा बलम् | साम सन्तानः | इत्युक्तः
 शीक्षाध्यायः ||१||
 इति द्वितीयोऽनुवाकः ||

I.ii.1.Aum!

Vom da explicații (*vi-ā-khyā*) despre fonetică (*śikṣā*)²³, adică despre litere (*varṇa*),
 accent (*svara*), măsură (*mātrā*), articulare (*bala*), uniformitate (*sāma*) și ligaturi (*santāna*).
 Acestea li s-a spus (*ukta*) „studiul (*adhyāya*) foneticii (*śikṣā*)”.

Upanisads. Annotated Text and Translation, Oxford University Press, 1998, p.571; Max Muller, *Sacred Books of the East*, vol. XV, *The Upanisads. Part II*, Clarendon Press, Oxford, 1884, p.45; Sarvepalli Radhakrishnan, *The Principal Upanisads*, George Allen & Unwin LTD, Londra, 1954, p.527).

Interpretări ale rolurilor atribuite zeităților în aceste invocații, în Muller, *op.cit.*, p. 45; Sharvananda, Swami, *Taittiriya-Upanishad*, Sri Ramakrishna Math, Mylapore, Madras, 1921, pp.5-6).

²¹ „*Pratyakṣa*” – literal, „în fața ochilor”, „perceptibil”.

Deoarece constituie totalitatea absolută, Brahman nu poate fi cunoscut niciodată în calitate de obiect al cunoașterii, ca alteritate, deoarece o astfel de situație ar presupune existența unui subiect distinct de el și, prin aceasta, universalitatea lui ar fi compromisă. Cel care este totalitatea absolută nu poate fi cunoscut altfel decât prin identificarea cu el, prin experimentare directă. A-l cunoaște pe Brahman înseamnă a deveni Brahman (caracterul direct, nemijlocit, similar senzației, al cunoașterii lui Brahman, în Kurt F. Leidecker, *Concepts by Intuition and the Nature of Sanskrit Philosophical Terminology*, „Philosophy and Phenomenological Research”, Vol. 15, No. 2, Dec. 1954, pp.232-235).

²² Cuvântul „*tat*” („acela”, „el”) este folosit deseori doar el singur, lipsit de vreun alt determinant, pentru a-l desemna pe Brahman.

²³ Fonetică (*śikṣā*, în text, *śikṣā*, formă nu tocmai corectă) reprezintă una dintre cele șase discipline auxiliare ale Vedei (*vedāṅga*). Ea s-a impus ca disciplină asociată studiului Vedei pe măsură ce, prin evoluția sa naturală, limba sanscrită a început să se îndepărteze de la forma sa din perioada redactării Vedelor, astfel apărând pericolul ca formulele sacrificiale și imnurile să nu mai fie reproduse în concordanță cu forma lor originală (cele șase

Aceasta a fost a doua secțiune (*anuvāka*).

[Uniunea (*saṃhitā*) universală]²⁴

सह नौ यशः | सह नौ ब्रह्मवर्चसम् | अथातः संहिताया उपनिषदम् व्याख्यास्यामः |
पञ्चस्वधिकरणेषु | अधिलोकमधिज्यौतिषमधिविद्यमधिप्रजमध्यात्मम् | ता महास
हिता इत्याचक्षते | अथाधिलोकम् | पृथिवी पूर्वरूपम् | द्यौरुत्तररूपम् |
आकाशः सन्धिः ||१||

I.iii.1. [Fie ca] splendoarea (*yaśas*) să ne însoțească (*saha*)!

Fie ca strălucirea (*varcasa*) lui Brahman să ne însoțească (*saha*)!

Acum, în continuare (*athātaḥ*)²⁵, vom explica (*vi-ā-khyā*) învățătura secretă (*upaniṣad*) cu privire la uniune (*saṃhitā*).²⁶

Există cinci aspecte (*adhikarāṇa*) ale [uniunii]: cu privire la lumi (*loka*), cu privire la lumină (*jyotis*), cu privire la cunoaștere (*vidyā*), cu privire la procreație (*prajā*) și cu privire la Sine (*ātman*). Acestea li se spune (*ā-cakṣ*) „marile uniuni (*mahāsaṃhitā*)”.

În continuare, [uniunea] cu privire la lumi (*loka*).

discipline auxiliare ale Vedei - *vedāṅga* – în Max Muller, *A History of Ancient Sanskrit Literature*, Williams and Norgate, Londra, 1859, pp.108-112,214; discuție asupra foneticii - *śikṣā* - în Muller, *op.cit.* 1859, pp.113-116; Sharvananda, *op.cit.*, pp. 8-9).

Termenul „măsură” (*mātrā*) se referă la cantitatea emisiunii vocalice; „articulare” (*bala*) se referă la modalitatea de a articula consoanele.

²⁴ Ideea fundamentală a upanișadelor este tocmai unitatea fundamentală (*eka*, *ekatva*, în text, *saṃhitā*, termen mai rar folosit) a tot ceea ce există. În cele ce urmează, textul aplică ideea unității fundamentale la cinci registre semnificative ale experienței.

O abordare foarte similară a unității universale este de găsit în *Aitareya-Āraṇyaka*, II.1.1 (Max Muller, *Sacred Books of the East*, vol. I, *The Upanisads. Part I*, Clarendon Press, Oxford, 1879, p.247).

Unii comentatori vedāntini ai textului interpretează pasajele I.2-I.3 ca pe o introducere graduală în explicitarea naturii lui Brahman, din secțiunile II și III (Francis X. Clooney, *Pluralism of Readings. Reflections on Roberto de Nobili and the Taittirīya Upaniṣad*, „Sophia”, vol. 34, nr.1, 1995, p.213). *Taittirīya-Upaniṣad*, I.iii, în interpretarea pluralistă a unui iezuit din sec. XVII, Roberto de Nobili, în Clooney, *op.cit.*, pp.211-214.

²⁵ „Acum, în continuare” (*athātaḥ*) – formulă cu care încep numeroase tratate filosofice și căreia i se asociază o semnificație de ezoterism. Faptul că un anumit text începe cu „în continuare” presupune pre existența unei anumite calificări.

²⁶ Perspectiva monistă are un caracter novator în raport cu ideologia vedică; tocmai de aceea *Taittirīya-Upaniṣad* prezintă această idee ca fiind o „învățătură secretă”, o învățătură încă insuficient consacrată în mediile ortodoxe la data redactării textului.

Pământul (*pṛthivī*) este elementul (*rūpa*) anterior (*pūrva*), cerul (*dyu*) este elementul (*rūpa*) posterior (*uttara*) iar spațiul (*ākāśa*) este locul lor de întâlnire (*sandhi*).

वायुः सन्धानम् | इत्यधिलोकम् | अथाधिज्यौतिषम् | अग्निः पूर्वरूपम् | आदित्य
उत्तररूपम् | आपः सन्धिः | वैद्युतः सन्धानम् | इत्यधिज्यौतिषम् | अथाधिविद्यम्
| आचार्यः पूर्वरूपम् ||२||

I.iii.2.Vântul (*vāyu*) este cel care le unește (*sandhāna*).

Acestea au fost cu privire la lumi (*loka*).

În continuare, [uniunea] cu privire la lumină (*jyotis*).

Focul (*agni*) este elementul (*rūpa*) anterior (*pūrva*), Soarele (*āditya*) este elementul (*rūpa*) posterior (*uttara*) iar apa (*āpas*) este locul lor de întâlnire (*sandhi*). Fulgerul (*vaidyuta*) este cel care le unește (*sandhāna*).

Acestea au fost cu privire la lumină (*jyotis*).

În continuare, [uniunea] cu privire la cunoaștere (*vidyā*).

Maestrul (*ācārya*) este elementul (*rūpa*) anterior (*pūrva*).

अन्तेवास्युत्तररूपम् | विद्या सन्धिः | प्रवचन सन्धानम् | इत्यधिविद्यम् |
अथाधिप्रजम् | माता पूर्वरूपम् | पितोत्तररूपम् | प्रजा सन्धिः | प्रजनन सन्धानम्
| इत्यधिप्रजम् ||३||

I.iii.3.Discipolul (*antevāsin*)²⁷ este elementul (*rūpa*) posterior (*uttara*) iar cunoașterea (*vidyā*) este locul lor de întâlnire (*sandhi*). Instruirea (*pravacana*) este cea care le unește (*sandhāna*).

Acestea au fost cu privire la cunoaștere (*vidyā*).

În continuare, [uniunea] cu privire la procreație (*prajā*).

Mama (*mātr*) este elementul (*rūpa*) anterior (*pūrva*), tatăl (*pitr*) este elementul (*rūpa*) posterior (*uttara*) iar odrasla (*prajā*) este locul lor de întâlnire (*sandhi*). Procreația (*prajanana*) este cea care le unește (*sandhāna*).

Acestea au fost cu privire la procreație (*prajā*).

²⁷ „Antevāsin” – literal, „cel care locuiește în interiorul [casei]”; termenul se referă adesea la discipolii unui maestru brahman, care trebuiau să petreacă doisprezece ani de instrucție în știința vedică în casa maestrului. Relația maestru-discipol, în primul capitol din *Taittirīya-Upaniṣad*, în Brian Black, *The Character of the Self in Ancient India. Priest, Kings, and Women in the Early Upaniṣads*, State University of New York Press, Albany, 2007, pp.50-51.

अथाध्यात्मम् | अधरा हनुः पूर्वरूपम् | उत्तरा हनुरुत्तररूपम् | वाक्सन्धिः |
जिह्वासन्धानम् | इत्यध्यात्मम् | इतीमा महास हिताः | य एवमेता महास हिता
व्याख्याता वेद | सन्धीयते प्रजया पशुभिः | ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येन सुवर्ग्येण लोकेन ||४||
इति तृतीयोऽनुवाकः ||

I.iii.4. În continuare, [uniunea] cu privire la Sine (*ātman*).

Maxilarul (*hanu*) de jos (*adhara*) este elementul (*rūpa*) anterior (*pūrva*), maxilarul (*hanu*) de sus (*uttara*) este elementul (*rūpa*) posterior (*uttara*) iar vocea (*vāc*) este locul lor de întâlnire (*sandhi*). Limba (*jihvā*) este cea care le unește (*sandhāna*).

Acestea au fost cu privire la Sine (*ātman*).

Acestea sunt marile uniuni (*mahāsaṃhitā*). Acela care cunoaște (*vid*) astfel aceste explicații (*vyākhyātā*) ale marilor uniuni (*mahāsaṃhitā*), [aceia] dobândește (*saṃ-dhā*)²⁸ fii (*prajā*), animale (*paśu*), strălucirea (*varcasa*) lui Brahman, hrană (*anna*) de mâncat (*adya*) și lumi (*loka*) paradisiace (*suvargya*).²⁹

Aceasta a fost a treia secțiune (*anuvāka*).

[Invocații]

यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपः | छन्दोभ्योऽध्यमृतात्संबभूव | स मेन्द्रो मेधया स्पृणोतु |
अमृतस्य देव धारणो भूयासम् | शरीरं मे विचर्षणम् | जिह्वा मे मधुमत्तमा |
कर्णाभ्यां भूरि विश्रुवम् | ब्रह्मणः कोशो ऽसि मेधया पिहितः | श्रुतं मे गोपाय |
आवहन्ती वितन्वाना ||१||

I.iv.1. Acela este cel preeminent (*ṛṣabha*) în imnuri (*chandas*) și are toate (*viśva*) formele (*rūpa*).

Este născut din imnuri (*chandas*), din nemurire (*amṛta*).

El, Indra, să mă recompenseze (*spr*) pe mine cu înțelegere (*medhā*)!

Fie ca eu să fiu (*bhū*) stabilit (*dhāraṇa*) în zeul (*deva*) nemuririi (*amṛta*)!

Vreau ca trupul (*śarīra*) meu să fie vioi (*vicar*)³⁰!

Limba (*jihvā*) mea [să fie] nemaipomenit de plină de dulceață (*madhu*)³¹!

Fie să aud (*vi-śru*) multe (*bhūri*) cu urechile (*karṇa*) [mele]!

²⁸ „*Sam-dhā*” – literal, „a pune împreună”, „a reuni”, „a combina”.

²⁹ Dată fiind vechimea textului, influența concepțiilor vedice asupra autorului său este încă puternică. Tocmai astfel se explică faptul că, în acest pasaj, rezultatul cunoașterii unității nu este atât eliberarea din lume, ci, mai degrabă, în acord cu concepțiile vedice, obținerea unei poziții privilegiate în planul lumii, accesarea la „lumile paradisiace” (*suvargya loka*).

³⁰ „*Vicarṣanam*” – formă de deziderativ a rădăcinii „*vi-car*”, „a fi activ”, „a acționa”.

³¹ „*Madhumattama*” – formă de superlativ a cuvântului „*madhumat*” – „cu miere”, „având miere”.

Tu ești (*as*) învelișul (*kośa*) lui Brahman, ești acoperit (*pihita*) cu înțelegere (*medhā*)!

Păzește (*gup*) cele ce mi s-au revelat (*śrūta*)!

कुर्वाणाऽचीरमात्मनः | वासासि मम गावश्च | अन्नपाने च सर्वदा | ततो मे
श्रियमावह | लोमशां पशुभिः सह स्वाहा | आमायन्तु ब्रह्मचारिणः स्वाहा |
विमाऽऽयन्तु ब्रह्मचारिणः स्वाहा | प्रमाऽऽयन्तु ब्रह्मचारिणः स्वाहा | दमायन्तु
ब्रह्मचारिणः स्वाहा | शमायन्तु ब्रह्मचारिणः स्वाहा ||२||

I.iv.2. Numai de câț (*acīra*)³², Sinele (*ātman*) [meu] [le] duce (*ā-vah*), [le] răspândește (*vi-tan*), este activ (*kr*).³³

În continuare (*tatah*), adu-mi (*ā-vah*) întotdeauna (*sarvadā*) ceea ce este mai bun (*śrī*), în privința țesăturilor (*vāśas*) mele, a vacilor (*go*), a hranei (*anna*), a băuturii (*pāna*) și a animalelor (*paśu*) pentru lână (*lomaśa*)! *Svāhā*!³⁴

Fie ca discipolii (*brahmacārin*) să ajungă la (*ā yam*) mine! *Svāhā*!

Fie ca discipolii (*brahmacārin*) să vină către (*vi yam*) mine! *Svāhā*!

Fie ca discipolii (*brahmacārin*) să vină înspre (*pra yam*) mine! *Svāhā*!³⁵

Fie ca discipolii (*brahmacārin*) să ajungă la (*ā-yam*) control (*dama*)! *Svāhā*!

³² „*Acīra*” – formă atipică pentru „*acira*”. Discuții asupra termenului în Hume, *op.cit.*, p.277; Olivelle, *op.cit.*, p.572.

³³ Paragrafele I.iv.1 și I.iv.2 par a forma un continuu, întrucât I.iv.1 se termină cu două substantive – nume de actant, la feminine (*āvahantī* și *vitanvānā*), iar I.iv.2 începe tot cu un astfel de substantive (*kurvānā*). Cum întregul text este fragmentat în sintagme despărțite prin bara care, în scrierea *devanāgarī*, desparte între ele propozițiile, însă fără ca fragmentarea astfel rezultată să își găsească vreo justificare sintactică, este cât se poate de verosimil ca finalul secțiunii I.iv.1 să se continue cu începutul secțiunii I.iv.2 (Vezi și Hume, *op.cit.*, p.277). De altfel, situația se va regăsi și în capitolul III.

Este greu de elucidat asocierea termenului „*ātman*” cu cele trei substantive feminine, traducerea dată reprezentând doar o încercare de a găsi un sens inteligibil al sintagmei.

³⁴ „*Svāhā*” – formulă vedică de binecuvântare, de aprobare; poate fi tradusă prin „Bine s-a spus!” (*su-aha*).

³⁵ În primele trei invocații, verbul, întotdeauna „*yam*” – „a veni”, „a merge”, apare însoțit de preverbe (*ā*, *vi*, *pra*), însă nu legat de acestea, ci despărțite. Situația este rară pentru sanskrita clasică, astfel de construcții fiind însă frecvente în idiomul vedic. O discuție asupra problemelor lingvistice pe care le ridică pasajul, în Olivelle, *op.cit.*, p.573.

O variantă alternativă de traducere a acestei porțiuni ar fi:

„Fie ca discipolii (*yam*) să ajungă la blândețe (*āma*)! *Svāhā*!

Fie ca discipolii să ajungă (*yam*) la pregătire (*vimā*)! *Svāhā*!

Fie ca discipolii să ajungă (*yam*) la cunoaștere corectă (*pramā*)! *Svāhā*!”

Niciuna dintre cele două variante de traducere nu se impune în mod univoc, ba chiar ambele traduceri întâmpină obiecții de natură lexicală. Varianta adoptată în text, chiar dacă mai puțin compatibilă cu restul versetului decât cea din notă, este mai compatibilă cu restul textului, pe ansamblu, și este mai acceptabilă din punct de vedere lexical.

Fie ca discipolii (*brahmacārin*) să ajungă la (*ā-yam*) liniște (*śama*)! *Svāhā!*

यशोजनेऽसानि स्वाहा | श्रेयान् वस्य सोऽसानि स्वाहा | तं त्वा भग प्रविशानि स्वाहा
| स मा भग प्रविश स्वाहा | तस्मिन् सहस्रशाखे निभगाहं त्वयि मृजे स्वाहा |
यथाऽऽपः प्रवता यन्ति यथा मासा अहर्जरम् | एवं मां ब्रह्मचारिणः | धातरायन्तु
सर्वतः स्वाहा | प्रतिवेशोऽसि प्र मा भाहि प्र मा पद्यस्व ||३||
इति चतुर्थोऽनुवाकः ||

I.iv.3. Fie ca eu să devin (*as*) strălucitor (*yaśas*) între oameni (*jana*)! *Svāhā!*

Fie ca eu să devin (*as*) preeminent (*śreyas*) între cei bogați (*vasyas*)! *Svāhā!*

Fie ca eu să te pătrund (*pra-viś*) pe tine, cel divin (*bhaga*)! *Svāhā!*

Fie ca tu, cel divin (*bhaga*), să mă pătrunzi (*pra-viś*) pe mine! *Svāhā!*

La tine, cel cu o mie (*sahasra*) de ramuri (*śākha*), la puritatea (*mṛja*) ta să iau eu parte (*nibhaga*)! *Svāhā!*

Așa cum apa (*āpas*) se duce (*i*) în jos (*pravatā*), așa cum se consumă (*īrṛ*) zilele (*ahar*) lunilor (*māsa*), astfel [să vină] la mine discipoli (*brahmacārin*)!

O, [tu], cel ce ești fundamentul (*dhātu*) [tuturor], vino [la mine] (*ā-yam*) din toate părțile (*sarvataḥ*)! *Svāhā!*

Tu ești cel de aproape (*prativeśa*)³⁶ [Tu], arată-te (*pra bhā*) mie, vino la (*pra pad*) mine!³⁷

Aceasta a fost a patra secțiune (*anuvāka*).

[Brahman și transcenderea lumii religiei vedice]³⁸

³⁶ „*Prativeśa*” – literal, „vecin”, „alăturat”, „vis-à-vis”.

³⁷ Și în acest pasaj, preverbul apare despărțit de rădăcina verbală („*pra bhā*”, în „*pra mā bhāhi*”, „*pra pad*” în „*pra mā padyasva*”).

³⁸ *Bhūr*, *Bhuvar* (*Bhuvah*), *Svar*, *Mahar*, *Janar*, *Tapar* și *Satya* sunt, conform cosmologiei brahmane, cele șapte lumi superioare, cele șapte planuri superioare ale existenței. *Bhūr* constituie planul terestru, *Bhuvar* este spațiul dintre Pământ și Soare, *Svar* este paradisul lui Indra, situat între Soare și Steaua Polară, *Janar* este un paradis locuit de fiul lui Brahmā, Sanatkumāra, *Tapar* este paradisul locuit de către cei lipsiți de pasiuni iar *Satya* este paradisul lui Brahmā. În privința celor care locuiesc în fiecare dintre aceste lumi, există o mare diversitate de opinii, important fiind faptul că ascensiunea de la *Bhūr* către *Satya* presupune totodată și o ascensiune spirituală a celor care locuiesc în lumile respective. Conform mitologiei brahmane, alături de aceste șapte lumi superioare, există și șapte lumi inferioare, șapte infernuri (cele șapte lumi superioare, în contextul cosmologic al Upanișadelor, în Paul Deussen, *Filosofia upanișadelor*, Ed. Tehnică, București, 1994, p.159; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.532).

Numele primelor trei lumi – „*Bhūr*”, „*Bhuvar*” și „*Svar*” – constituie așa-numitele „mari formule” care sunt rostite la începutul fiecăreia dintre rugăciunile sale zilnice de către un Brahman (discuții cu privire la „*Om*”, „*Bhūr*”, „*Bhuvar*” și „*Svar*”, în J.A.B. van

भूर्भुवः सुवरिति वा एतास्तिस्रो व्याहृतयः । तासामु ह स्मैतां चतुर्थीम् । माहाचमस्यः प्रवेदयते । मह इति । तत् ब्रह्म । स आत्मा । अङ्गान्यन्या देवताः । भूरिति वा अयं लोकः । भुव इत्यन्तरिक्षम् । सुवरित्यसौ लोकः ॥१॥

I.v.1. *Bhūr, Bhuvan, Suvar* – acestea trei sunt formulele (*vyāhṛti*).

Cu adevărat, cea de-a patra dintre acestea a fost arătată (*pra-vid*) de [fiul] lui Mahācamasa. [Acea este] *Mahā*³⁹. Acea este Brahman. Acesta este Sinele (*ātman*).

Componentele (*aṅga*) [sale] sunt celelalte zeități (*devatā*).

Bhūr reprezintă lumea (*loka*) aceasta (*ayaṃ*). *Bhuvan* reprezintă spațiul intermediar (*antarikṣa*). *Suvar* este lumea (*loka*) cealaltă (*asau*)⁴⁰.

मह इत्यादित्यः । आदित्येन वाव सर्वे लोक महीयन्ते । भूरिति वा अग्निः । भुव इति वायुः । सुवरित्यादित्यः । मह इति चन्द्रमाः । चन्द्रमसा वाव सर्वाणि ज्योतीषि महीयन्ते । भूरिति वा ऋचः । भुव इति सामानि । सुवरिति यजूषि ॥२॥

Buitenen, *Akṣara*, „Journal of the American Oriental Society”, Vol. 79, No.3, Jul.-Sep., 1959, p.179,181,185).

Textul adaugă acestor trei formule, ce țin în principal de ritul vedic, o a patra, care, prin anumite speculații referitoare la sensul ei, conferă rostirii sale semnificații ce țin de metafizica transcendent-monistă. Cea de-a patra formulă („*Maha*”) este preluată din numele celei de-a patra lumi și, prin însuși sensul ei literal („*mahā*”, în sanskrită, constituie un prefix ce înseamnă „mare”), se situează la un nivel superior primelor trei. Ea este identificată cu realitatea ultimă (Brahman, Ātman), cu cea care înglobează toate celelalte zeități sau cu elemente precum Soarele, Luna sau hrana care, în conformitate cu gândirea vedică, dețineau poziții preeminente la nivel cosmic sau uman și, prin aceasta, constituiau prefigurări ale absolutului.

Rădăcinile pentru cele trei/patru formule, redate aici drept „*bhūr*”, „*bhuvan*”, „*suvar*” și „*maha*” ar putea fi redate și sub alte forme, care ar conduce la aceleași forme declinate ca cele găsite în text. De altfel, există o anumită variație în privința modului în care au fost ele redate în traduceri moderne: „*bhūh*”, „*bhuvah*”, „*suvaḥ*”, „*maha*” (Gambhīrānanda, Swāmī, *Taittirīya Upaniṣad. With the Commentary of Śaṅkarācārya*, Advaita Ashrama, Calcutta, 1995, ed. a III-a, pp.24-25); „*bhūh*”, „*bhuvah*”, „*suvaḥ*”, „*mahaḥ*” (Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.532; Sitarama Śāstri, *The Aitareya and Taittirīya Upaniṣads and Sri Sankara's Commentary*, India Printing Works, Madras, 1923, pp.21-23); „*bhu*”, „*bhuva*”, „*suva*”, „*maha*” (Sharvananda, *op.cit.*, pp.21-23); „*bhūr*”, „*bhuvas*”, „*suvar*”, „*mahas*” (Hume, *op.cit.*, p.278; Olivelle, *op.cit.*, p.295); „*bhū*”, „*bhuvas*”, „*suvas*”, „*mahas*” (Muller, *op.cit.* 1884, p.48).

³⁹ „*Maha*” – literal, „mare”, „cel mare”.

⁴⁰ „*Asau lokah*” – literal, „lumea aceea”, „altă lume”.

I.v.2. *Maha* este Soarele (*āditya*). Datorită Soarelui (*āditya*) însuși, se extind (*mahī-ya*)⁴¹ toate (*sarva*) lumile (*loka*).

Bhūr este focul (*agni*). *Bhuvar* este vântul (*vāyu*). *Suvar* este Soarele (*āditya*). *Maha* este Luna (*candramas*). Datorită Lunii (*candramas*) înseși se extind (*mahī-ya*) toate (*sarva*) luminariile (*jyotiṣin*).

Bhūr este imnurile (*rc*). *Bhuvar* este cânturile (*sāman*). *Suvar* este formulele sacrificiale (*yajus*).

मह इति ब्रह्म | ब्रह्मणा वाव सर्वे वेदा महीयन्ते | भूरिति वै प्राणः | भुव इत्यपानः
| सुवरिति व्यानः | मह इत्यन्नम् | अन्नेन वाव सर्वे प्राण महीयन्ते | ता वा
एताश्चतस्रश्चतुर्धा | चतस्रश्चतस्रो व्याहृतयः | ता यो वेद | स वेद ब्रह्म | सर्वेऽस्मै
देवा बलिमावहन्ति ||३||

इति पञ्चमोऽनुवाकः ||

I.v.3. *Maha* este Brahman.⁴² Datorită lui Brahman însuși se extinde (*mahī-ya*) întreaga (*sarva*) cunoaștere (*veda*).

Bhūr este suflul (*prāna*). *Bhuvar* este suflul descendent (*apāna*). *Suvar* este suflul răspândit (*vyāna*). *Maha* este hrana (*anna*). Datorită hranei (*anna*) înseși se extind (*mahī-ya*) toate (*sarva*) suflurile (*prāna*).

Cu adevărat, acestea patru (*catasra*) sunt de patru feluri (*caturdhā*).⁴³ Există patru (*catasra*) formule (*vyāhṛti*), de câte patru feluri (*catasra*) [fiecare].

Cel care le cunoaște (*vid*) pe acestea, acela îl cunoaște (*vid*) pe Brahman. Lui, toți (*sarva*) zeii (*deva*) îi aduc (*ā-vah*) ofrande (*bali*).

Aceasta a fost a cincea secțiune (*anuvāka*).

[Brahman ca sine individual (*ātman*)]⁴⁴

स य एषो ऽन्तर्हृदय आकाशः | तस्मिन्नयं पुरुषो मनोमयः | अमृतो हिरण्मयः |
अन्तरेण तालुके | य एष स्तन इवावलंबते | सेन्द्रयोनिः | यत्रासौ केशान्तो विवर्तते
| व्यपोह्य शीर्षकपाले | भूरित्यग्नौ प्रतितिष्ठति | भुव इति वायौ ||१||

⁴¹ „*Mahīyante*” – formă gramaticală mai rar întâlnită, de verb denominativ, corespunzând rădăcinii nominale „*mahān*” - „mare”. Mai apare o dată în acest paragraf, în paragraful următor și în paragraful I.v.3.

⁴² Există o anumită similaritate semantică între „*Maha*” („mare”) și „*Brahman*”, care provine de la rădăcina „*brh*” – „a crește”, „a se extinde”.

⁴³ O interpretare a dublei clasificări quadruple, la Olivelle, *op.cit.*, p.573.

⁴⁴ Secțiunile I.vi.1 și I.vi.2 îl prezintă pe Brahman ca sine individual (*ātman*); de asemenea expun cu privire la rezultatul comprehensiunii acestei condiții ontologice, care este eliberarea. *Taittirīya-Upaniṣad*, I.6, interpretată din perspectivă creștină de către un misionar iezuit din sec. XVII, Roberto de Nobili, în Clooney, *op.cit.*, pp.215-219.

I.vi.1. Acela care [se găsește] în spațiul (*ākāśa*) din interiorul inimii (*antarhrdaya*), acela care [se găsește] acolo⁴⁵ este Puruṣa⁴⁶, cel care constă din minte (*manomaya*). [Acela] este nemuritor (*amṛta*) și constă din aur (*hiraṇmaya*).

Acela care este agățat (*ava-lamb*) asemenea unei excrescențe (*stana*) în mijlocul (*antara*)⁴⁷ cerului gurii (*tāluka*)⁴⁸, acela este originea (*yoni*) lui Indra.

El desface (*vi-vrt*) extremitățile (*anta*) părului (*keśa*) și, despărțind (*vyapohya*) oasele (*pāla*) capului (*śīrṣaka*), se stabilește (*prati-sthā*) în *Bhūr*, adică în foc (*agni*). [Se stabilește] în *Bhuvar*, adică în vânt (*vāyu*).

सुवरित्यादित्ये | मह इति ब्रह्मणि | आप्नोति स्वाराज्यम् | आप्नोति मनसस्पतिम्
| वाक्पतिश्चक्षुष्पतिः | श्रोत्रपतिर्विज्ञानपतिः | एतत्ततो भवति | आकाशशरीरं ब्रह्म
| सत्यात्म प्राणारामं मन आनन्दम् | शान्ति समृद्धम मृत म् | इति
प्राचीनयोग्योपास्व ||२||

इति षष्ठोऽनुवाकः ||

I.vi.2. [Se stabilește] în *Suvar*, adică în Soare (*āditya*), în *Maha*, adică în Brahman.

[El] obține (*āp*) controlul de sine (*svārājya*), obține (*āp*) stăpânirea (*pati*) minții (*manas*), stăpânirea (*pati*) vocii (*vāc*), stăpânirea (*pati*) ochiului (*cakṣus*), stăpânirea (*pati*) urechii (*śrotra*), stăpânirea (*pati*) cunoașterii (*vijñāna*).⁴⁹

După aceea, el devine (*bhū*) Brahman, cel al cărui corp (*śarīra*) este spațiul (*ākāśa*)⁵⁰, cel al cărui Sine (*ātman*) este realitatea (*satya*), cel a cărui desfătare (*ārāma*)

⁴⁵ „*Tasmin*” – literal, „în acela”.

⁴⁶ „*Puruṣa*”, literal, are sensul de „om”, dar poate desemna și realitatea ultimă, înfățișată drept om primordial. Folosirea termenului „*Puruṣa*” cu acest sens are drept temei schema cosmogonică din imnul „*Puruṣa-sūkta*”, din *Ṛg-Veda*, X, 90, unde apariția Universului este explicată pe baza deintegrării unei ființe umane primordiale (*Puruṣa*) (Radu Bercea, *Cele mai vechi upaniṣade*, Ed. Științifică, București, 1993, pp.225-227).

⁴⁷ „*Antara*” – literal, „în interiorul”.

⁴⁸ În gândirea brahmană, adeseori putea fi întâlnită tendința de a identifica un anumit centru spiritual al ființei umane. Mijlocul palatului, spațiul din interiorul inimii, creștetul capului, plexul solar, sunt câteva din locurile investite cu un astfel de rol, conform anatomiei subtile a brahmanismului. O discuție asupra elementelor de anatomie subtilă avute în vedere în acest pasaj, în Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.534.

⁴⁹ Experiența stăpânirii facultăților umane este un aspect important al eliberării iar aceasta deoarece înlănțuirea constă tocmai în a fi stăpânit de aceste facultăți și de experiența proiectată de ele. Cel înlănțuit se pierde pe sine în experiență; cel eliberat realizează caracterul iluzoriu al experienței, se situează pe sine deasupra acesteia și, ca atare, devine liber de ea.

⁵⁰Vezi analogia dintre Brahman și spațiu din secțiunea III.vi.1!

este suflul (*prāṇa*), cel a cărui beatitudine (*ānanda*) este mintea (*manas*). Devine plin (*samṛddha*)⁵¹ de pace (*śānti*) și nemuritor (*amṛta*).

Pe acestea să le venerezi (*upa-ās*) [tu], Prācīnayogya!

Aceasta a fost a șasea secțiune (*anuvāka*).

[Diviziunea pentadică (*pāñkta*) a elementelor Universului]⁵²

पृथिव्यन्तरिक्षं द्यौर्दिशोऽवान्तरदिशाः । अग्निर्वायुरादित्यश्चन्द्रमा नक्षत्राणि । आप
ओषधयो वनस्पतय आकाश आत्मा । इत्यधिभूतम् । अथाध्यात्मम् । प्राणो
व्यानोऽपान उदानः समानः । चक्षुः श्रोत्रं मनो वाक् त्वक् । चर्म माँसं स्नावास्थि
मज्जा । एतदधिविधाय ऋषिरवोचत् । पाङ्क्तं वा इद सर्वम् । पाङ्क्तेनैव पाङ्क्त
स्पृणोतीति ॥१॥

इति सप्तमोऽनुवाकः ॥

I.vii.1. Pământul (*pr̥thivī*), spațiul intermediar (*antarikṣa*), cerul (*dyu*), polii (*diśa*) și meridianele (*avāntaradiśa*)⁵³.

Focul (*agni*), vântul (*vāyu*), Soarele (*āditya*), Luna (*candramas*) și constelațiile (*nakṣatra*).

Apa (*āpas*), ierburile (*oṣadhi*), copacii (*vanaspati*), spațiul (*ākāśa*) și Sinele (*ātman*).

⁵¹ „*Samṛddha*” – literal, „dezvoltat”, „îmbogățit”, „extins”.

⁵² Împărțirea în câte cinci grupe a registrelor existenței este frecventă în filosofia brahmană și nu numai, iar măcar în unele cazuri, motivul este diviziunea în cinci a facultăților senzoriale umane. Dat fiind faptul că întreaga experiență este mijlocită de către cele cinci facultăți senzoriale, părea firesc ca la nivelul acestei experiențe să poată fi operate diverse tipuri de diviziune în cinci (diviziunea pentadică a Universului în *Bṛhadāraṇyaka-Upaniṣad*, I.4.17, în Bercea, *op.cit.*, p.40; diviziunea pentadică a naturii umane, conform cu *Aitareya-Āraṇyaka*, II.3.3.3, în Frederik S. Hammet, *The Ideas of the Ancient Hindus concerning Man*, „Isis”, Vol. 28, No.1, Feb. 1938, p.58; constituirea Universului material din cinci elemente, în Deussen, *op.cit.*, pp.141-144; o abordare comparativă a pentadelor din *Taittirīya*, I.7, cu alte sistematizări pentadice ale Universului, în special din Grecia antică, în M.L. West, *The Cosmology of 'Hippocrates', De Hebdomadibus*, „The Classical Quarterly”, New Series, Vol. 21, No.2, Nov. 1971, pp.385-388; o trecere în revistă a sistematizărilor cosmologice quadruple ce pot fi găsite în Upaniṣade, în Bhattacharya, Dipak, *The Doctrine of Four in the Early Upaniṣads some Connected Problems*, „Journal of Indian Philosophy”, vol. 6, nr. 1, 1978, pp.1-34).

⁵³ Astrologia și astronomia erau destul de dezvoltate în India antică și astfel se explică cunoștințele ridicate din acest domeniu ale autorului textului. Pentru „poli” se folosea termenul „*diśa*” (literal, „direcție”) iar pentru meridianele se folosea „*avāntaradiśa*” sau „*antaradiśa*” (literal, „direcție intermediară”).

Acestea, cu privire la entităţi (*bhūta*).

Iar acum (*atha*), [urmează] cu privire la Sine (*ātman*).

Suflul (*prāṇa*), suflul răspândit (*vyāna*), suflul descendent (*apāna*), suflul ascendent (*udāna*) și suflul mijlociu (*samāna*).⁵⁴

Ochiul (*cakṣus*), urechea (*śrotra*), mintea (*manas*), vocea (*vāc*) și pielea (*tvac*).

Pielea (*carma*), carnea (*māmsa*), mușchii (*snāva*), oasele (*asthi*) și măduva (*majjā*).

Distribuindu-le (*adhividhāya*) pe acestea, vizionarul (*rṣi*) a spus (*vac*): „Toate (*sarva*) sunt de câte cinci feluri (*pāṅkta*). Cele cinci feluri (*pāṅkta*) [ale elementelor existenței] sunt extrase (*spr*) din cele cinci feluri (*pāṅkta*) [ale elementelor Sinelui].”

Aceasta a fost a șaptea secțiune (*anuvāka*).

[Formula „Om”]⁵⁵

ओमितिब्रह्म | ओमितीदं सर्वम् | ओमित्येतदनुकृतिर्ह स्म वा अप्यो
 श्रावयेत्याश्रावयन्ति | ओमिति सामानि गायन्ति | ओ शोमिति शस्त्राणि शंसन्ति |
 ओमित्यध्वर्युः प्रतिगरं प्रतिगृणाति | ओमिति ब्रह्मा प्रसौति |
 ओमित्यग्निहोत्रमनुजानाति | ओमिति ब्राह्मणः प्रवक्ष्यन्नाह ब्रह्मोपाप्नवानीति |
 ब्रह्मैवोपाप्नोति ||१||
 इत्यष्टमोऽनुवाकः ||

⁵⁴ Conform fiziologiei subtile a brahmanismului, acestea erau principalele cinci sufluri ce circulau la nivelul corpului energetic uman (cele cinci sufluri și funcțiile lor specifice, în *Praśna-Upaniṣad*, III.5-7, Dana Śugu & Swami Lokeshwarananda, *Īśā Upaniṣad, Kena Upaniṣad, Katha Upaniṣad, Praśna Upaniṣad*, Ed. Rtam, București, 1998, pp.343-347. Cele cinci sufluri în literatura vedică și în upaniṣade, în Kenneth G. Zysk, *The Bodily Winds in Ancient India Revisited*, „The Journal of the Royal Anthropological Institute”, Vol. 13, Wind, Life, Health: Anthropological and Historical Perspectives (2007), p.107; Deussen, *op.cit.*, pp.192-193,199-203; în *Atharva-Veda* și în medicina āyurvedică, în Kenneth G. Zysk, *The Science of Respiration and the Doctrine of the Bodily Winds in Ancient India*, „Journal of the American Oriental Society”, Vol. 113, No.2, Apr. - Jun., 1993, pp.201-202,205-207; Zysk, *op.cit.* 2007, pp.109-112; cele cinci sufluri majore și cele cinci derivate, Zysk, *op.cit.* 1993, pp.209-210; diferitele teorii despre tipurile de suflu din om (în număr de șapte, nouă, zece etc.), în literatura vedică, respectiv în Yoga, în Zysk, *op.cit.* 1993, pp.202-203,209; abordări comparative *prāṇa – apāna*, în Franklin Edgerton, *Prāṇa and Apāna*, „Journal of the American Oriental Society”, Vol. 78, No.1, Jan. - Mar., 1958, pp.51-54; Zysk, *op.cit.* 1993, pp.198-199; P.E. Dumont, *Prāṇa and Apāna: Rejoinder*, „Journal of the American Oriental Society”, Vol. 78, No. 1, Jan. - Mar., 1958, pp.54-56; Brown, George William, *Prāṇa and Apāna*, „Journal of the American Oriental Society”, Vol. 39, 1919).

⁵⁵ Interpretarea silabei „Om” ca principiu al întregii cunoașteri și al întregii manifestări, în van Buitenen, *op.cit.* 1959, pp.179-181,186; „Om” și Brahman, în Brian Hodgkinson, *The Essence of Vedanta. The Ancient Wisdom of Indian Philosophy*, Eagle Editions, Hertfordshire, 2006, pp.180-182.

I.viii.1. „*Om*” este Brahman. „*Om*” este toate (*sarva*) acestea. „*Om*” – aceasta este încuviințarea (*anukṛti*) a ceva.⁵⁶

De asemenea, [ceilalți] sunt făcuți să asculte (*śru*)⁵⁷: „Ascultați (*śru*) *O[m]*!”⁵⁸

„*Om*” – astfel se intonează (*gā*) cânturile (*sāman*)!

„*O[m] śom*” – astfel se explică (*śās*) științele (*śāstra*)!⁵⁹

„*Om*” – astfel [preotul] Adhvaryu⁶⁰ își dă (*prati-gś*) consimțământul (*pratiḡara*)⁶¹!

„*Om*” – astfel creează (*pra-sū*) Brahman!

„*Om*” – astfel este inițiat (*anu-jan*) [sacrificiul] Agnihotra!

„*Om*” – astfel rostește (*ah*) un Brāhmaṇa, dorind să proclame (*pra-vac*)⁶²: „Fie [ca eu] să îl obțin (*upa-āp*) pe Brahman!”. [El], cu adevărat, îl va obține (*upa-āp*) pe Brahman.⁶³

Aceasta a fost a opta secțiune (*anuvāka*).

[Practici spirituale]

ऋतं च स्वाध्यायप्रवचने च | सत्यं च स्वाध्यायप्रवचने च | तपश्च स्वाध्यायप्रवचने च | दमश्च स्वाध्यायप्रवचने च | शमश्च स्वाध्यायप्रवचने च | अग्नयश्च

⁵⁶ Formula „*Om*” era folosită, în cadrul diverselor ceremonii, pentru a încuviința, consimți, întări ceva afirmat anterior.

⁵⁷ „*Śrāvayanti*” - formă de cauzativ a rădăcinii „*śru*”.

⁵⁸ Traducerile moderne variază mult în privința interpretării acestui pasaj. Hume, *op.cit.*, p.280 traduce prin „As also, verily, it is well known – upon the words «O! Call forth» they call forth.”; Olivelle, *op.cit.*, p.297: „Thus, when they are instructed, «O! Make him listen!» they do make him listen.”; Muller, *op.cit.* 1884, p.50: „When they have been told, «Om, speak», they speak.”; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.535: „On uttering «recite», they recite.”; Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.38: „Moreover, they make them recite (to the gods) with the words, «*Om*, recite (to the gods)».”; Sharvananda, *op.cit.*, p.32: „And also it is well-known that by uttering.”

O interpretare a sintagmei și o explicitare a ritualului avut în vedere de text, în Olivelle, *op.cit.*, p.573. Explicitări ale ritualului și în Hume, *op.cit.*, p.280; Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.39.

⁵⁹ „*O śom*” – probabil o formă derivată sau coruptă fonetic de la „*Om śam*”. Pentru sensul vocabulei „*śam*”, vezi nota de la I.i.1!

Cel mai probabil este ca „*o[m] śom*” să fi reprezentat o formulă de încuviințare (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.39).

⁶⁰ Preotul Adhvaryu este unul dintre preoții implicați în sacrificiul vedic și ale cărui sarcini erau acelea care țineau de *Yajur-Veda*.

⁶¹ „*Pratiḡaram pratiḡṇāti*” – literal, „consimte consimțământul”.

⁶² Ideea de „a dori să proclame/afirme” este redată prin procedee gramaticale și anume prin conjugarea rădăcinii verbale „*pra-vac*” la deziderativ.

⁶³ Formula „*Om*”, lipsită de orice sens empiric, dar care trimite la Brahman, înlocuiește în acest text întregul ansamblu al practicilor religiei vedice. Ideea este aceea a substituției oricărui demers uman – fie el de tipul devoțiunii, cunoașterii sau sacrificiului – cu cunoașterea non-determinată (*nirvikalpa*) a lui Brahman.

स्वाध्यायप्रवचने च | अग्निहोत्रं च स्वाध्यायप्रवचने च | अतिथयश्च
स्वाध्यायप्रवचने च | मानुषं च स्वाध्यायप्रवचने च | प्रजा च स्वाध्यायप्रवचने च |
प्रजनश्च स्वाध्यायप्रवचने च | प्रजातिश्च स्वाध्यायप्रवचने च | सत्यमिति सत्यवचा
राथीतरः | तप इति तपोनित्यः पौरुशिष्टिः | स्वाध्यायप्रवचने एवेति नाको
मौद्गल्यः | तद्धि तपस्तद्धि तपः ॥१॥
इति नवमोऽनुवाकः ॥

I.ix.1.Corectitudinea (*ṛta*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Adevărul (*satya*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Asceza (*tapas*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Controlul (*dama*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Liniștea (*śama*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].⁶⁴

Focurile (*agni*) [sacrificiale], studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

[Sacrificii] Agnihotra, studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Oaspeții (*atithi*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Omenia (*mānuṣa*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Progeniturile (*prajā*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Procreația (*prajana*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

Urmașii (*prajāti*), studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora].

„Adevărul (*satya*)” – astfel [s-a propovăduit] de către Satyavacā, urmașul lui Rathītara.

„Asceza (*tapas*)” – astfel [s-a propovăduit] de către Taponitya, urmașul lui Purușiști.

„Studiul individual (*svādhyāya*) și instruirea (*pravacana*) [altora]” – chiar acestea

⁶⁴ *Śama* (pacea, calmul intern) și *Dama* (disciplina externă, stăpânirea facultăților senzoriale și a celor ale acțiunii) vor dobândi un rol aparte în perioada clasică a Vedăntei, unde vor constitui două dintre cele șase desăvârșiri (*sampatti*), desăvârșiri care, la rândul lor, alături de altele patru, constituie una dintre cele patru perfecțiuni (*sampanna*). Aceste patru perfecțiuni alcătuiesc condițiile pentru ca un discipol să poată fi considerat apt (*adhikārin*) pentru începerea studiului filosofic.

[au fost propovăduite] de către Nāka, urmașul lui Mudgala.⁶⁵

Acestea, cu adevărat, reprezintă asceza (*tapas*); acestea, cu adevărat, reprezintă asceza (*tapas*).

Aceasta a fost a noua secțiune (*anuvāka*).

[Condiția eliberată]

अहं वृक्षस्य रेरिवा | कीर्तिः पृष्ठं गिरेरिव | ऊर्ध्वपवित्रो वाजिनीव स्वमृतमस्मि |
द्रविणं सवर्चसम् | सुमेध अमृतोक्षितः | इति त्रिशङ्कोर्वेदानुवचनम् ||१||
इति दशमोऽनुवाकः ||

I.x.1. Eu sunt cel ce pune în mișcare (*rerivan*) copacul (*vṛkṣa*) [lumii]⁶⁶.

Faima (*kīrti*) [mea] este asemenea vârfului (*pr̥ṣṭha*) unui munte (*giri*).

Sunt înălțat (*ūrdhva*), sfânt (*pavitra*), asemenea unui erou (*vājini*), absolut nemuritor (*svamṛta*).⁶⁷

⁶⁵ „Maudgalya” - „urmașul lui Mudgala” se formează prin adjectivizarea numelui propriu. Numele „*Satyavacā*” chiar se traduce prin „cel ce spune adevărul” iar „*Taponitya*” prin „cel ce practică întotdeauna asceza”.

Śaṅkara explică conținutul acestei secțiuni spunând că textul încearcă o reconciliere a căii cunoașterii (*jñānamārga*) – propovăduită de Vedānta – cu cale faptelor (*karmamārga*) – propovăduită în Vede. Alături de studiul individual și de instruirea altora – care țin de calea cunoașterii – textul propune și diverse obligații comportamentale – care țin de calea faptelor (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.48-49).

⁶⁶ „*Vṛkṣasya rerivā*” – sintagmă compusă din „*vṛkṣa*” – „copac”, la genitiv, și „*rerivan*” – „mișcător”, „ce pune în mișcare”, la nominativ. Certitudinea aspectelor gramaticale ale compusului nu se regăsește și la nivel semantic, fiind greu de spus la ce anume se referă sintagma. Discuții asupra sensului său în Olivelle, *op.cit.*, p.574; Hume, *op.cit.*, p.281.

Śaṅkara interpretează dinamismul aferent sensului termenului „*rerivan*” ca fiind implicat de o acțiune de „scuturare”, „zdruncinare”, de o acțiune destructiv-anihilatoare (Gambhīrānanda, *op.cit.*, pp.43-44; Śāstri, *op.cit.*, p.87) și o interpretează filosofic, drept îndepărtarea ignoranței ce caracterizează, în mod intrinsec, lumea. În spiritul interpretării lui Śaṅkara, Muller, *op.cit.* 1884, p.51 traduce „I am he who shakes the tree (i.e. the tree of the world, which has to be cut down by knowledge).” Tot în același spirit, Olivelle, *op.cit.*, p.297 traduce: „I am the shaker of the tree!”.

Majoritatea traducătorilor au optat totuși pentru simpla idee de dinamism (Śāstri, *op.cit.*, p.87; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.537; Hume, *op.cit.*, p.281: „mover”; Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.43: „I am the invigorator of the tree (of the world)”; Sharvananda, *op.cit.*, p.37: „I am the starter of the Tree”.

⁶⁷ „*Vājiniṅva svamṛtam*” – sintagmă nu tocmai ușor de elucidat. Am optat pentru o despărțire a sa în „*vājini* (erou) – *iva* (asemenea) *su* (prefix intensificator) - *amṛtam* (nemuritor)” și am tradus-o ca atare. Discuții asupra problemelor legate de această sintagmă în Hume, *op.cit.*, p.281; Olivelle, *op.cit.*, pp.573-574.

Sunt bogat (*draviṇa*) și am strălucire (*varcasa*).
 Am o bună înțelegere (*sumedhā*), sunt nemuritor (*amṛta*), inepuizabil (*akṣita*).
 Acestea sunt spuse în conformitate cu (*anuvacana*) cunoașterea (*veda*) lui
 Triśaṅku.
 Aceasta a fost a zecea secțiune (*anuvāka*).

[Învățăături etice și religioase]⁶⁸

वेदमनूच्याचार्योन्तेवासिनमनुशास्ति | सत्यं वद | धर्मं चर | स्वाध्यायान्मा प्रमदः |
 आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः | सत्यान्न प्रमदितव्यम् |
 धर्मान्न प्रमदितव्यम् | कुशलान्न प्रमदितव्यम् | भूत्यै न प्रमदितव्यम् |
 स्वाध्यायप्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम् ||१||

I.xi.1. După ce le-a expus (*anūcya*) cunoașterea (*veda*), maestrul (*ācārya*) îi învață
 (*anu-śās*) astfel pe cei de pe lângă el (*antevāsin*)⁶⁹:

Să spui (*vad*) adevărul (*satya*)!

Să te comporți (*car*) virtuos (*dharmā*)!

Să nu neglijezi (*pra-mad*) studiul individual (*svādhyāya*)!

După ce i-ai adus (*āhr̥tya*) maestrului (*ācārya*) bunurile (*dhana*) [sale] îndrăgite
 (*priya*), să nu întrerupi (*vi-ava-chid*) linia familiei (*prajātantu*) [tale]⁷⁰!

Nu trebuie să fii indiferent (*pra-mad*) față de adevăr (*satya*)!

Traducerile moderne au redat în modalități destul de diverse această frază (Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.537: „The exalted one making (me) pure, as the sun, I am the immortal one.”; Muller, *op.cit.* 1884, p.51: „I, whose pure light (of knowledge) has risen high, am that which is truly immortal...”; Hume, *op.cit.*, p.281: „Exaltedly pure, like the excellent nectar in the sun”; Olivelle, *op.cit.*, p.297: „immaculate up on high”; Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.44: „My source is the pure (Brahman). I am like that pure reality (of the Self) which is in the sun”; Śāstri, *op.cit.*, p.87: „I am pure in my root, as nectar is in the nourisher”; Sharvananda, *op.cit.*, p.37: „I am the sacred Origin Supreme and am the true Immortal, as is one in the Sun”).

Śāṅkara, fără a da explicații pentru alegerea sa nu tocmai ușor de înțeles, interpretează „*svamṛta*” ca „sfânt”, „frumos” (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.44; Śāstri, *op.cit.*, pp.87-88).

⁶⁸ O discuție asupra finalizării stadiului de instrucție vedică de către un Brahmacārin, cf. cu *Taittirīya-Upaniṣad*, I.xi.1, în Black, *op.cit.*, p.50-51; condiția de Brahmacārin și instrucția sa specifică, în Deussen, *op.cit.*, pp.263-264; Hermann Oldenberg, *The Doctrine of the Upaniṣads and the Early Buddhism*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1991, pp.4-5.

⁶⁹ „*Antevāsin*” – literal, „cei care locuiesc în interiorul [casei sale]”, adică discipolii săi.

⁷⁰ Viața oricărui brahman presupunea nu doar obligații de natură religioasă ci, conform structurării sale în patru etape (*āśrama*), odată ce instruirea în știința vedică, corespunzătoare stadiului de Brahmacārin, era terminată, se trecea la stadiul al doilea, cel de cap de familie (*gṛhasṭha*), care avea drept scop asigurarea continuității familiei sale. Totuși, ultimele două stadii (*Vanaprastha* și *Samnyāsa*) sunt din nou dedicate practicilor religioase, care astfel aveau o anumită preponderență în viața unui brahman.

Nu trebuie să fii indiferent (*pra-mad*) față de dreptate (*dharma*)⁷¹!
 Nu trebuie să fii indiferent (*pra-mad*) față de cele benefice (*kuśala*)!
 Nu trebuie să fii indiferent (*pra-mad*) față de situația (*bhūti*) [ta]!
 Nu trebuie să fii indiferent (*pra-mad*) față de studiul individual (*svādhyāya*) și față de instruirea (*pravacana*) [altora]!

देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदितव्यम् । मातृदेवो भव । पितृदेवो भव । आचार्यदेवो भव ।
 अतिथिदेवो भव । यान्यनवद्यानि कर्माणि तानि सेवितव्यानि । नो इतराणि ।
 यान्यस्माकं सुचरितानि । तानि त्वयोपास्यानि ॥२॥

I.xi.2. Să nu fii indiferent (*pra-mad*) în privința datoriilor (*kārya*) față de zei (*deva*) și față de strămoși (*pitṛ*)!

Mama (*mātr*) [ta] să îți fie (*bhū*) un zeu (*deva*)!

Tatăl (*pitṛ*) [tău] să îți fie (*bhū*) un zeu (*deva*)!

Maestrul (*ācārya*) [tău] să îți fie (*bhū*) un zeu (*deva*)!

Oaspetele (*atithi*) [tău] să îți fie (*bhū*) un zeu (*deva*)!

Acelor fapte (*karma*) care sunt fără de reproș (*anavadya*), aceluia trebuie să te dedici (*sev*), și nu altora (*itara*)!

Acelor [fapte] de-ale noastre care sunt fapte virtuozose (*sucarita*), aceluia să te dedici (*upa-ās*) tu,

नो इतराणि । ये के चारुमच्छेयांसो ब्राह्मणाः । तेषां त्वयाऽऽसनेन प्रश्वसितव्यम् ।
 श्रद्धया देयम् । अश्रद्धयाऽदेयम् । श्रिया देयम् । ह्रिया देयम् । भिया देयम् । संविदा
 देयम् । अथ यदि ते कर्मविचिकित्सा वा वृत्तविचिकित्सा वास्यात् ॥३॥

I.xi.3. Și nu altora (*itara*)!

Acei *Brāhmaṇa* care sunt cei mai buni (*śreyas*) dintre noi, aceia trebuie să primească ușurare (*pra-śvas*)⁷² de la tine, prin înlesniri (*āsana*)!⁷³

⁷¹ „*Dharma*” - „dreptate”, „lege”, însă nu neapărat în sens etic, ci, mai degrabă, în sens cosmic, universal, eticul reprezentând doar o instanțiere particulară a acestei legiferări universale.

⁷² „*Pra-śvas*” – literal, „a consola”.

⁷³ „*Āsana*” poate avea și sensul de „repaus”, „poziționare”, „scaun”. De altfel, majoritatea traducătorilor moderni au optat pentru o astfel de interpretare, mai literală, a termenului: Hume, *op.cit.*, p.282: „for them refreshment should be procured by you with a seat”; Muller, *op.cit.* 1884, p.52; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.538; Śāstri, *op.cit.*, p.92: „They should be comforted by thee by giving them a seat”; Olivelle, *op.cit.*, p.299: „You should greet with honor any Brahmin who is superior to us by offering him a seat”; Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.50: „You should, by offering seats, remove the fatigues of those Brāhmaṇas who are more praiseworthy among us”. Sharvananda, *op.cit.*, p.45 traduce aproximativ la fel ca și Gambhīrānanda.

Să se dea (*dā*) [ofrande] cu credință (*śraddhā*)!

Să nu se dea (*dā*) [ofrande] fără credință (*aśraddhā*)!

Să se dea (*dā*) [ofrande] bogate (*śrī*)!

Să se dea (*dā*) [ofrande] cu modestie (*hrī*)!

Să se dea (*dā*) [ofrande] cu teamă (*bhī*)!

Să se dea (*dā*) [ofrande] cu înțelegere (*samvid*)!

În continuare (*atha*), dacă se întâmplă (*as*) ca unii să aibă îndoieli (*vicikitsā*) despre acțiuni (*karma*) sau îndoieli (*vicikitsā*) despre proceduri (*vr̥tta*),

ये तत्र ब्राह्मणाः संमर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा धर्मकामाः स्युः । यथा ते तत्र वर्तेरन् । तथा तत्र वर्तेथाः । अथाभ्याख्यातेषु । ये तत्र ब्राह्मणाः संमर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा धर्मकामाः स्युः । यथा ते तेषु वर्तेरन् । तथा तेषु वर्तेथाः । एष आदेशः । एष उपदेशः । एषा वेदोपनिषत् । एतदनुशासनम् । एवमुपासितव्यम् । एवमु चैतदुपास्यम् ॥४॥

इत्येकादशऽनुवाकः ॥

I.xi.4. Aceia să acționeze (*vr̥t*) în aceste situații (*tatra*)⁷⁴ după cum (*yathā*) acționează (*vr̥t*) în astfel de situații (*tatra*) acei *Brāhmaṇa* care au cunoaștere (*saṃmarśin*), care gândesc corect (*yukta*), care instruiesc corect (*āyukta*), care sunt (*as*) lipsiți de brutalitate (*lūkṣa*)⁷⁵ și doritori (*kāma*) de dreptate (*dharma*)!

În continuare (*atha*), în cazul aceluia care sunt acuzați pe nedrept (*abhyākhyāta*), să se acționeze (*vr̥t*) în aceste situații (*tatra*) după cum (*yathā*) acționează (*vr̥t*) în astfel de situații (*tatra*) acei *Brāhmaṇa* care au cunoaștere (*saṃmarśin*), care gândesc corect (*yukta*), care instruiesc corect (*āyukta*), care sunt (*as*) lipsiți de brutalitate (*lūkṣa*) și doritori (*kāma*) de dreptate (*dharma*)!

Acestea sunt indicațiile (*ādeśa*)!

Acestea sunt instrucțiunile (*upadeśa*)!

Aceasta este învățătura tainică (*upanīṣad*) a Vedei!

Aceasta este învățătura (*anūsāsana*)!

Astfel trebuie să se venereze (*upāsītavya*)!

Astfel să se venereze (*upāsya*)!

Aceasta a fost a unsprezecea secțiune (*anuvāka*).

⁷⁴ „*Tatra*” – literal, „acolo”.

⁷⁵ „*Lūkṣa*” – literal, „duritate”, „brutalitate”. Termenul desemnează mai degrabă o formă moderată de brutalitate, lipsa de rafinament din comportament. Absența brutalității, în cazul asceților, interpretată din perspectivă psihanalitică, ca decizie de o reacție umană fundamentală, în J. Moussaieff Masson, *The Psychology of the Ascetic*, „The Journal of Asian Studies”, Vol. 35, No. 4, aug. 1976, pp.617-618.

[Invocații]⁷⁶

शं नो मित्रः शं वरुणः | शं नो भवत्वयमा | शं न इन्द्रो बृहस्पतिः | शं नो
विष्णुरुक्रमः | नमो ब्रह्मणे | नमस्ते वायो | त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि | त्वमे
वप्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि | ऋतं वदिष्यामि | सत्यं वदिष्यामि | तन्मामवतु |
तद्वक्तारमवतु | अवतु माम् | अवतु वक्तारम् |
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥१॥
इति द्वादशोऽनुवाकः ॥
॥इति शीक्षावल्ली समाप्ता ॥

I.xii.1. [Fie ca] Mitra să fie bun (*śa*) față de noi!

[Fie ca] Varuṇa să fie bun (*śa*)!

[Fie ca] Aryaman să fie bun (*śa*) față de noi!

[Fie ca] Indra și Bṛhaspati să fie buni (*śa*) față de noi!

[Fie ca] Viṣṇu, cel cu pasul (*krama*) larg (*uru*), să fie bun (*śa*) față de noi!

Închinare (*namas*) lui Brahman!

Mă închin (*namas*) înaintea ta, vântule (*vāyu*)!

Doar tu ești Brahman, cel cunoscut în mod direct (*pratyakṣa*)! Doar despre tine
voi vorbi (*vad*) ca „Brahman, cel cunoscut în mod direct (*pratyakṣa*)”!

Voi spune (*vad*) ceea ce este corect (*ṛta*)! Voi spune (*vad*) adevărul (*satya*)!

Fie ca acela să mă protejeze (*av*) pe mine!

Fie ca acela să îl protejeze (*av*) pe cel care vorbește (*vaktr*)!

Să mă protejeze (*av*) pe mine!

Să îl protejeze (*av*) pe cel care vorbește (*vaktr*)!

Aum! Pace (*śanti*)! Pace! Pace!

Aceasta a fost a doisprezecea secțiune (*anuvāka*).

Astfel se încheie (*samāpta*) capitolul despre fonetică (*śikṣāvallī*).

II. Capitolul despre Brahman ca beatitudine (*brahmānandavallī*)

ॐ सह नावतु | सह नौ भुनक्तु | सह वीर्यं करवावहे | तेजस्वि नावधीतमस्तु मा
विद्विषावहे |

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

⁷⁶ Unele ediții omit această invocație sau o plasează la începutul capitolului II, laolaltă cu
invocația inițială de acolo. O discuție asupra acestor aspecte textuale în Olivelle, *op.cit.*,
pp.574-575.

Aum!

Împreună (*saha*) să fim protejați (*av*)!

Împreună (*saha*) să ne bucurăm (*bhuj*)⁷⁷!

Împreună (*saha*) să fim înzestrați (*kr*)⁷⁸ cu vigoare (*vīrya*)!

Învățătura (*avadhūta*) noastră să fie (*as*) strălucitoare (*tejasvin*)!

Noi doi să nu ne dușmănim (*vi-dviṣ*)!

Aum! Pace (*śānti*)! Pace! Pace!

[Identificarea succesiv-ierarhică a sinelui (*ātman*) cu hrana (*anna*), suflul (*prāṇa*), mintea (*manas*), conștiința (*vijñāna*) și beatitudinea (*ānanda*)]⁷⁹

ॐ ब्रह्मविदाप्नोति परम् | तदेषाभ्युक्ता | सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म | यो वेद
निहितं गुहायां परमे व्योमन् | सोऽश्नुते सर्वान् कामान् सह | ब्रह्मणा विपश्चितेति |
तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशः संभूतः | आकाशाद्वायुः | वायोरग्निः | अग्नेरापः
| अद्भ्यः पृथिवी | पृथिव्या ओषधयः | ओषधीभ्योऽन्नम् | अन्नात्पुरुषः | स वा
एष पुरुषोऽन्नरसमयः | तस्येदमेव शिरः | अयं दक्षिणः पक्षः | अयमुत्तरः पक्षः |
अयमात्मा | इदं पुच्छं प्रतिष्ठा | तदप्येष श्लोको भवति ||१||
इति प्रथमोऽनुवाकः ||

II.i.1.*Aum!*

Cel care îl cunoaște (*vid*) pe Brahman, [acela] îl obține (*āp*) pe cel suprem (*para*).

⁷⁷ „*Bhuj*” – literal, „a mânca”, „a avea parte de bucurii senzuale”. În sensul său primar, termenul nu face referire la beatitudinea spirituală.

⁷⁸ „*Kr*” – literal, „a face”.

⁷⁹ Pasajul este unul dintre cele mai importante ale textului. După ce, în paragraful II.i.1, se prezintă ordinea manifestării și apariția omului, în pasajele care urmează, se încearcă găsirea naturii ultime a ființei umane astfel proiectate. Dintre toate structurile componente ale persoanei umane, în cele din urmă, beatitudinea (*ānanda*) este identificată drept natură ultimă. Demersul de căutare a naturii ultime este unul de reducere progresivă, în care se pleacă de la cele mai grosiere structuri (hrana – *anna*) și, trecându-se prin mai multe identificări intermediare (suflul – *prāṇa*, mintea – *manas*, conștiința – *vijñāna*), în cele din urmă, beatitudinea (*ānanda*) este prezentată drept Sinele ultim (*ātman*) al omului, care este totodată identic cu Sinele întregii manifestări, cu Sinele cosmic (Brahman). Cele cinci „învelișuri” (*kośa*) ale Sinelui, cf. cu *Taittirīya-Upaniṣad*, în Hodgkinson, *op.cit.*, pp.103-106. Diferite interpretări simbolice ale lui Brahman, în special cu suflul (*prāṇa*), mintea (*manas*), spațiul (*ākāśa*), Soarele (*āditya*), și interpretări ale lor, în Deussen, *op.cit.*, pp.88-94.

Aceasta a fost spusă (*abhyukta*) astfel: „Brahman este adevărul (*satya*), cunoașterea (*jñāna*) și cel infinit (*ananta*)”.

Acela care îl cunoaște (*vid*) pe cel ascuns (*nihita*) în spațiul (*vyoman*) suprem (*parama*) din cavitatea inimii (*guhā*)⁸⁰, acela își împlinește (*aś*) toate (*sarva*) dorințele (*kāma*) odată cu (*saha*) Brahman, cel care discerne (*vipaścita*)⁸¹.

Din acel [Brahman], care este și acest Sine (*ātman*), a luat naștere (*sambhūta*) spațiul (*ākāśa*).

Din spațiu (*ākāśa*), vântul (*vāyu*).

Din vânt (*vāyu*), focul (*agni*).

Din foc (*agni*), apa (*āpas*).

Din apă (*ap*), pământul (*pṛthivī*).⁸²

Din pământ (*pṛthivī*), ierburile (*oṣadhi*).

Din ierburi (*oṣadhi*), hrana (*anna*).

Din hrană (*anna*), omul (*puruṣa*).

Astfel că acest om (*puruṣa*) constă din (*maya*) esența (*rasa*) hranei (*anna*). Aceasta este capul (*śira*) său. Aceasta este partea (*pakṣa*) [sa] de jos (*dakṣiṇa*). Aceasta este partea (*pakṣa*) [sa] de sus (*uttara*). Aceasta este Sinele (*ātman*). Aceasta este temeiul (*puccha*)⁸³ [său], fundamentul (*pratiṣṭhā*) [său].⁸⁴

⁸⁰ Śaṅkara consideră termenul „*vyoman*” ca fiind la instrumentativ, ceea ce e destul de probabil, și astfel prezenta traducere devine posibilă (Gambhīrānanda, *op.cit.*, pp.80-81). Totuși, forma corectă de locativ ar fi „*vyomani*” sau „*vyomni*”. O discuție asupra problemelor ridicate de traducerea pasajului „*satyaṃ jñānāmanantaṃ brahma / parame vyoman / so vipaścita*”, cât și traduceri alternative la care s-ar putea preta pasajul, în E.F. Beall, *Syntactical ambiguity at Taittirīya Upaniṣad 2.1*, „Indo-Iranian Journal”, vol. 29, nr. 2, 1986, pp.97-101.

⁸¹ Asocierea dintre Brahman și verbul „*vi-dṛś*” – „a discerne”, „a decela” este puțin atipică întrucât cunoașterea lui Brahman este mai degrabă unitară, uniformă, lipsită de discriminare, intuitivă și nu de tip analitic-discriminatoriu.

De altfel, majoritatea traducătorilor contemporani au avut ezitări în a efectua această asociere și, drept urmare, au tradus „*vipaścita*” prin „all-knowing” (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.68), „omniscient” (Sharvananda, *op.cit.*, p.53; Muller, *op.cit.* 1884, p.54; Śāstri, *op.cit.*, p.104), „wise” (Olivelle, *op.cit.*, p.301), „the intelligent” (Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.542; Hume, *op.cit.*, p.283), făcând abstracție de ideea de „separație”, „disociere” implicată de preverbul „*vi*”.

O discuție asupra termenului „*vipaścita*” în Olivelle, *op.cit.*, p.575.

⁸² Această schemă a manifestării, conform căreia elementele iau naștere în mod succesiv, de la cele mai subtile către cele mai grosiere, este una clasică în cosmologia brahmanismului.

⁸³ „*Puccha*” – literal, „coadă”, „parte din spate”.

⁸⁴ În acest pasaj, de altfel repetitiv pe parcursul capitolului II, omul este descris în analogie cu o pasăre, termenul „*pakṣa*” având și sensul de „aripă” iar „*puccha*” având chiar drept sens primar ideea de „coadă” (Olivelle, *op.cit.*, p.301; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.543). De altfel, și Śaṅkara remarcă și explicitează această analogie (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.68,87; Śāstri, *op.cit.*, p.120). De asemenea, traducerea persană a lui Dārā Shikoh, cea dintâi traducere a upanișadelor într-o limbă non-indiană, redă acest pasaj drept o analogie explicită dintre om și o pasăre (Muller, *op.cit.* 1884, p.55).

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.⁸⁵

Aceasta a fost prima secțiune (*anuvāka*).

अन्नाद्वै प्रजाः प्रजायन्ते | याः काश्च पृथिवीं श्रिताः | अथो अन्नेनैव जीवन्ति |
अथैनदीप यन्त्यन्ततः | अन्नं हि भूतानां ज्येष्ठम् | तस्मात् सर्वोषधमुच्यते | सर्व
वै तेऽन्नमाप्नुवन्ति | येऽन्नं ब्रह्मोपासते | अन्नं हि भूतानां ज्येष्ठम् | तस्मात्
सर्वोषधमुच्यते | अन्नाद् भूतानि जायन्ते | जातान्यन्नेन वर्धन्ते | अद्यतेऽस्ति च
भूतानि | तस्मादन्नं तदुच्यते इति | तस्माद्वा एतस्मादन्नरसमयात् | अन्योऽन्तर
आत्मा प्राणमयः | तेनैष पूर्णः | स वा एष पुरुषविध एव | तस्य पुरुषविधताम् |
अन्वयं पुरुषविधः | तस्य प्राण एव शिरः | व्यानो दक्षिणः पक्षः | अपान उत्तरः
पक्षः | आकाश आत्मा | पृथिवी पुच्छं प्रतिष्ठा | तदप्येष श्लोको भवति ||१||
इति द्वितीयोऽनुवाकः ||

II.ii.1. Cu adevărat, toate creaturile (*prajā*) stabilite (*śrita*) pe pământ (*prthivī*), oricare ar fi ele, se nasc (*pra-jan*) din hrană (*anna*). După aceasta (*atha*),⁸⁶ ele trăiesc (*jīva*) datorită hranei (*anna*). După aceasta, în final (*antatah*), ele tot în această [hrană] se duc (*i*).

Cu adevărat, hrana (*anna*) este cel mai important lucru (*jyēṣṭha*) pentru ființe (*bhūta*). De aceea, i se spune (*vac*) „iarba” (*auśadha*) tuturor (*sarva*).⁸⁷

Aceia care îl venerază (*upa-ās*) pe Brahman ca fiind hrana (*anna*), aceia, cu adevărat, obțin (*āp*) toată (*sarva*) hrana (*anna*).⁸⁸

Cu adevărat, hrana (*anna*) este cel mai important lucru (*jyēṣṭha*) pentru ființe (*bhūta*). De aceea, i se spune (*vac*) „iarba” (*auśadha*) tuturor (*sarva*).

⁸⁵ Modul de redactare al acestui text nu este exact sub forma strofelor (*śloka*), care presupun anumite regularități prozodice, ci sub o formă mai liberă, în proză.

⁸⁶ „*Atha*” – literal, „acum”.

⁸⁷ „*Auśadha*” are aici probabil sensul de „element nutritiv”, „nutreț”. Śaṅkara interpretează cuvântul „*auśadha*” în sensul de „plantă medicinală”, „medicament” (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.89; Śāstri, *op.cit.*, p.122; Sharvananda, *op.cit.*, p.61), însă această opțiune nu este justificată de context. Totuși, urmându-l pe Śaṅkara, unii traducători moderni au redat „*auśadha*” prin „medicină” (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.88), „medicament” (Śāstri, *op.cit.*, p.121; Sharvananda, *op.cit.*, p.60), „healing herb” (Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.543), „panacea” (Muller, *op.cit.* 1884, p.55; Hume, *op.cit.*, p.284).

⁸⁸ Prima parte a paragrafului II.ii.1, de la început până la „obțin toată hrana” re apare în corpul upanișadelor, în *Maitrī-Upaniṣad*, VI.11. Ținând cont de vechimea textului *Taittirīya-Upaniṣad*, cel mai probabil, *Maitrī-Upaniṣad* este cea care citează din *Taittirīya* (Hume, *op.cit.*, p.284).

Ființele (*bhūta*) se nasc (*jan*) din hrană (*anna*); cele născute (*jāta*) cresc (*vr̥dh*) datorită hranei (*anna*).

Deoarece este mâncată (*adyate*) și deoarece le mănâncă (*atti*) pe ființe (*bhūta*), acesteia i se spune (*vac*) „hrană” (*anna*).⁸⁹

În afară de acest [Sine] ce constă din (*maya*) esența (*rasa*) hranei (*anna*), mai există și un alt (*anya*) Sine (*ātman*) interior (*antara*) ce constă din (*maya*) suflu (*prāṇa*). De către acesta el este plin (*pūrṇa*). Acesta este chiar de felul (*vidha*) omului (*puruṣa*). Felul (*vidhatā*) acestuia este cel al omului (*puruṣa*). Specia (*anvaya*) [sa] este felul (*vidha*) omului (*puruṣa*).

Suflul (*prāṇa*) însuși este capul (*śira*) său. Suflul răspândit (*vyāna*) este partea (*pakṣa*) de jos (*dakṣiṇa*), suflul descendent (*apāna*) este partea (*pakṣa*) de sus (*uttara*). Spațiul (*ākāśa*) este Sinele (*ātman*) [său]. Pământul (*pr̥thivī*) este temeiul (*puccha*), fundamentul (*pratiṣṭhā*) [său].

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.

Aceasta a fost a doua secțiune (*anuvāka*).

प्राणं देवा अनु प्राणन्ति | मनुष्याः पशवश्च ये | प्राणो हि भूतानामायुः | तस्मात्
सर्वायुषमुच्यते | सर्वमेव त आयुर्यन्ति | ये प्राणं ब्रह्मोपासते | प्राणो हि भूतानामायुः |
तस्मात् सर्वायुषमुच्यत इति | तस्यैष एव शारीर आत्मा | यः पूर्वस्य | तस्माद्वा एतस्मात्
प्राणमयात् | अन्योऽन्तर आत्मा मनोमयः | तेनैष पूर्णः | स वा एष पुरुषविध एव | तस्य
पुरुषविधताम् | अन्वयं पुरुषविधः | तस्य यजुरेव शिरः | ऋग्दक्षिणः पक्षः | सामोत्तरः पक्षः
| आदेश आत्मा | अथर्वाङ्गिरसः पुच्छं प्रतिष्ठा | तदप्येष श्लोको भवति ||१||
इति तृतीयोऽनुवाकः ||

II.iii.1. La oameni (*manuṣya*) și la animale (*paśu*), simțurile (*deva*) funcționează (*pra-an*)⁹⁰ în urma (*anu*) suflului (*prāṇa*).

Cu adevărat, suflul (*prāṇa*) este viața (*āyus*) ființelor (*bhūta*); de aceea, i se spune (*vac*) „viața” (*āyus*) tuturor (*sarva*).

Aceia care îl venerază (*upa-ās*) pe Brahman ca fiind suflul (*prāṇa*), aceia își vor parcurge (*i*) întreaga (*sarva*) viață (*āyus*).

⁸⁹ „Este mâncată” (*adyate*), „mănâncă” (*atti*) și „hrană” (*anna*) constituie forme distincte ale aceleiași rădăcini, „ad”.

Pasajul începând cu „Ființele se nasc din hrană” și până la „..... acesteia i se spune «hrană»” este, de asemenea, citat în *Maitrī-Upaniṣad*, VI.12 (Hume, *op.cit.*, p.284; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.544).

⁹⁰ „Pra-an” – literal, „a respira”, „a găfâi”.

Cu adevărat, suflul (*prāṇa*) este viața (*āyus*) ființelor (*bhūta*); de aceea, i se spune (*vac*) „viața” (*āyus*) tuturor (*sarva*).

Astfel că el însuși este Sinele (*ātman*) corpului (*śarīra*). El este [Sinele] întregului (*pūrva*) [corp].

În afară de acest [Sine] ce constă din (*maya*) suflu (*prāṇa*), mai există și un alt (*anya*) Sine (*ātman*) interior (*antara*) ce constă din (*maya*) minte (*manas*). De către aceasta el este plin (*pūrṇa*). Acesta este chiar de felul (*vidha*) omului (*puruṣa*). Felul (*vidhatā*) acestuia este cel al omului (*puruṣa*). Specia (*anvaya*) [sa] este felul (*vidha*) omului (*puruṣa*).

Yajur-[Veda] este capul (*śira*) său, *Rg-[Veda]* este partea (*pakṣa*) de jos (*dakṣiṇa*), *Sāma-[Veda]* este partea (*pakṣa*) de sus (*uttara*). Învățătura (*ādeśa*) este Sinele (*ātman*) [său]. *Atharva-[Veda]*, a lui Aṅgiras, este temeiul (*puccha*), fundamentul (*pratiṣṭhā*) [său].

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.

Aceasta a fost a treia secțiune (*anuvāka*).

यतो वाचो निवर्तन्ते | अप्राप्य मनसा सह | आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान् | न बिभेति
कदाचनेति | तस्यैष एव शारीर आत्मा | यः पूर्वस्य | तस्माद्वा एतस्मान्मनोमयात्
| अन्योऽन्तर आत्मा विज्ञानमयः | तेनैष पूर्णः | स वा एष पुरुषविध एव | तस्य
पुरुषविधताम् | अन्वयं पुरुषविधः | तस्य श्रद्धैव शिरः | ऋतं दक्षिणः पक्षः |
सत्यमुत्तरः पक्षः | योग आत्मा | महः पुच्छं प्रतिष्ठा | तदप्येष श्लोको भवति ||१||
इति चतुर्थोऽनुवाकः ||

II.iv.1. Vocea (*vāc*) se retrage (*ni-vṛt*) de la acesta și, totodată (*saha*)⁹¹, nici de minte (*manas*) nu poate fi ajuns (*prāpya*).

Cel care știe (*vidvas*) că Brahman este beatitudinea (*ānanda*), [acela] nu se teme (*bhī*) niciodată (*kadācana*).⁹²

Astfel că el este Sinele (*ātman*) corpului (*śarīra*). El este [Sinele] întregului (*pūrva*) [corp].

⁹¹ „Saha” – literal, „împreună”.

⁹² Identificarea lui Brahman, deopotrivă principiu universal și principiu individual, cu beatitudinea rezultă în instituirea beatitudinii ca stare firească, esențială, a ființei umane și a întregului Univers. Teama (*bhaya*), suferința (*duḥkha*, *śoka*) rezultă tocmai din însușirea unei alte identități, și anume cea a persoanei umane (*jīva*, *pudgala*), care, prin caracterul său limitat, vulnerabil, supus la nenumărate schimbări, expune conștiința ce și-a asumat o identitate individuală la experiențe existențiale negative.

În afară de acest [Sine] ce constă din (*maya*) minte (*manas*), mai există și un alt (*anya*) Sine (*ātman*) interior (*antara*) ce constă din (*maya*) conștiință (*vijñāna*). De către aceasta el este plin (*pūrṇa*). Acesta este chiar de felul (*vidha*) omului (*puruṣa*). Felul (*vidhatā*) acestuia este cel al omului (*puruṣa*). Specia (*anvaya*) [sa] este felul (*vidha*) omului (*puruṣa*).

Credința (*śraddha*) este capul (*śira*) său, corectitudinea (*ṛta*) este partea (*pakṣa*) de jos (*dakṣiṇa*), adevărul (*satya*) este partea (*pakṣa*) de sus (*uttara*). Uniunea (*yoga*) este Sinele (*ātman*) [său]. Cel mare (*mahān*) este temeiul (*puccha*), fundamentul (*pratiṣṭhā*) [său].

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.

Aceasta a fost a patra secțiune (*anuvāka*).

विज्ञानं यज्ञं तनुते | कर्माणि तनुतेऽपि च | विज्ञानं देवाः सर्वे | ब्रह्म ज्येष्ठमुपासते
 | विज्ञानं ब्रह्म चेद्वेद | तस्माच्चेन्न प्रमाद्यति | शरीरे पाप्मनो हित्वा |
 सर्वाङ्कामान्समश्नुत इति | तस्यैष एव शरीर आत्मा | यः पूर्वस्य | तस्माद्वा
 एतस्माद्विज्ञानमयात् | अन्योऽन्तर आत्माऽऽनन्दमयः | तेनैष पूर्णः | स वा एष
 पुरुषविध एव | तस्य पुरुषविधताम् | अन्वयं पुरुषविधः | तस्य प्रियमेव शिरः |
 मोदो दक्षिणः पक्षः | प्रमोद उत्तरः पक्षः | आनन्द आत्मा | ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठा |
 तदप्येष श्लोको भवति ||१||
 इति पञ्चमोऽनुवाकः ||

II.v.1. Conștiința (*vijñāna*) este cea care îndeplinește (*tan*) sacrificiile (*yajñā*) și care, de asemenea, îndeplinește (*tan*) faptele (*karma*).

Toți (*sarva*) zeii (*deva*) îl venerază (*upa-ās*) pe Brahman ca fiind cel mai important (*jyeṣṭha*) și ca fiind conștiința (*vijñāna*).

Dacă [cineva] îl știe (*vid*) pe Brahman ca fiind conștiința (*vijñāna*), atunci el nu trăiește în neglijență (*pra-mad*). Abandonându-și (*hitvā*) corpul (*śarīra*) cel plin de păcat (*pāpmana*), el își îndeplinește (*sam-aś*)⁹³ toate (*sarva*) dorințele (*kāma*).⁹⁴

⁹³ Rădăcina „aś” are un sens destul de hedonist, însemnând „a mânca”, „a avea parte de delicii senzuale”.

⁹⁴ Nu poate fi vorba exact despre o împlinire a tuturor dorințelor pentru cel ce își abandonează corpul, individualitatea, ci, mai degrabă, despre o stare de împlinire rezultată tocmai din dizolvarea dorințelor cu rol perturbator. Dorințele își au originea în condiția individuală, în personalitate și astfel, pentru cel ce le abandonează pe acestea, dorințele nu mai pot exista.

Astfel că el este Sinele (*ātman*) corpului (*śarīra*). El este [Sinele] întregului (*pūrva*) [corp].

În afară de acest [Sine] ce constă din (*maya*) conștiință (*vijñāna*), mai există și un alt (*anya*) Sine (*ātman*) interior (*antara*) ce constă din (*maya*) beatitudine (*ānanda*). De către aceasta el este plin (*pūrṇa*). Acesta este chiar de felul (*vidha*) omului (*puruṣa*). Felul (*vidhatā*) acestuia este cel al omului (*puruṣa*). Specia (*anvaya*) [sa] este felul (*vidha*) omului (*puruṣa*).

Plăcerea (*priya*) este capul (*śira*) său, desfătarea (*moda*) este partea (*pakṣa*) de jos (*dakṣiṇa*), bucuria (*pramoda*) este partea (*pakṣa*) de sus (*uttara*). Beatitudinea (*ānanda*) este Sinele (*ātman*) [său]. Brahman este temeiul (*puccha*), fundamentul (*pratiṣṭhā*) [său].

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.

Aceasta a fost a cincea secțiune (*anuvāka*).

[Două scheme cosmogonice]⁹⁵

असन्नेव सभवति | असद्ब्रह्मेति वेद चेत् | अस्ति ब्रह्मेति चेद्वेद | सन्तमेनं ततो
विदुरिति | तस्यैष एव शारीर आत्मा | यः पूर्वस्य | अथातोऽनुप्रश्नाः |
उताविद्वानमुं लोकं प्रेत्य कश्चन गच्छती ३ | आहो विद्वानमुं लोकं प्रेत्य
कश्चित्समश्नुता ३ उ | सोऽकामयत | बहु स्यां प्रजायेयेति | स तपोऽतप्यत | स
तपस्तप्त्वा | इदं सर्वमसृजत | यदिदं किञ्च | तत्सृष्ट्वा | तदेवानुप्राविशत् |
तदनुप्राविश्य | सच्च त्यच्चाभवत् | निरुक्तं चानिरुक्तं च | निलयनं चानिलयनं च |
विज्ञानं चाविज्ञानं च | सत्यं चानृतं च सत्यमभवत् | यदिदं किञ्च |
तत्सत्यमित्याचक्षते | तदप्येष श्लोको भवति ||१||
इति षष्ठोऽनुवाकः ||

II.vi.1. În cazul în care [cineva] îl cunoaște (*vid*) pe Brahman drept non-existent (*asat*), acela chiar (*eva*) devine (*bhū*) non-existent (*asat*).⁹⁶

⁹⁵ Schemele cosmologice ale Vedelor discutate în Deussen, *op.cit.*, pp.136-137,157-160; Hodgkinson, *op.cit.*, pp.111-114; Archibald Edward Gough, *The Philosophy of the Upanishads and Ancient Indian Metaphysics*, Trubner&Co., Londra, 1882, pp.13-16; Keith, *op.cit.*, pp.77-85; MacDonell, *op.cit.*, pp.11-14).

⁹⁶ Datorită caracterului său contingent, persoana umană este mai degrabă asimilabilă non-realității decât realității. Doar reducerea sa la un substrat real îi poate conferi realitate; tocmai de aceea, autorul textului se simte îndreptățit să afirme că doar cel ce realizează realitatea absolută (*sat*) dobândește realitate.

În cazul în care [cineva] cunoaște (*vid*) că Brahman există (*as*), prin aceasta, se cunoaște (*vid*) pe sine ca existent (*sat*).

Astfel că el este Sinele (*ātman*) corpului (*śarīra*). El este [Sinele] întregului (*pūrva*) [corp].

Acum, în continuare (*athātaḥ*), [urmează] întrebările (*anupraśna*):

„Oare aceia care nu cunosc (*avidvas*), murind (*pretya*)⁹⁷, ajunge (*gam*) vreunul (*kaścana*) în cealaltă (*amum*) lume (*loka*)^{98?}”

„Oare aceia care cunosc (*vidvas*), murind (*pretya*), dobândește (*sam-aś*) vreunul (*kaścit*) cealaltă (*amum*) lume (*loka*)^{99?}”

Acel [Sine] a dorit (*kam*) „Fie ca [eu] să devin (*as*) numeros (*bahu*), fie ca eu să dau naștere (*pra-jan*)!” El a practicat (*tap*) încălzirea (*tapas*)¹⁰⁰. El, practicând (*tap*) încălzirea (*tapas*), le-a emanat (*srj*) pe toate (*sarva*) acestea. Emanându-le (*srstvā*) pe acestea, oricare (*kiñca*)¹⁰¹ ar fi ele, el a intrat (*anu-pra-viś*) în ele. Intrând (*anupraviśya*) în ele, a devenit (*bhū*) cele existente (*sat*) și *Tyat*.¹⁰² A devenit (*bhū*) realitatea (*satya*), cele spuse (*nirukta*) și cele nespuse (*anirukta*), cele stabilite (*nilayana*) și cele nestabilite (*anilayana*), cele cunoscute (*vijñāna*) și cele necunoscute (*avijñāna*), cele adevărate (*satya*) și cele false (*anṛta*), oricare (*kiñca*) ar fi acestea. Acesta apare (*ā-cakṣ*) drept realitatea (*satya*).¹⁰³

⁹⁷ „*Pretya*” – literal „plecând”.

⁹⁸ „*Amum lokam*” – literal, „în acea lume”.

⁹⁹ Textul sanskrit conține și un indicator metric care stipulează prelungirea vocalei finale din textul celor două întrebări; acesta sugerează originea liturgică a pasajelor. Modul în care Śaṅkara analizează, din punct de vedere lingvistic, acest pasaj, în Gambhīrānanda, *op.cit.*, pp.110-111.

Este destul de greu de identificat sensul exact precum și rostul acestor întrebări în contextul dat. Conform filosofiei brahmane, cei care îl cunosc pe Brahman, la moarte, se reabsorb cu totul în Brahman și astfel nu mai experimentează vreo altă lume, pe când cei ce nu îl cunosc își continuă transmigratia prin diverse alte lumi. Însă nu este clar dacă aceste două întrebări se referă tocmai la acest aspect sau dacă nu cumva ele nu intenționează un alt sens.

¹⁰⁰ „*Sa tapo'tapyata*” – literal, „el a încălzit (*tap*) încălzirea (*tapas*)”.

¹⁰¹ „*Kiñca*” – formă atipică pentru „*Kiñcana*”. Mai apare o dată, spre finalul paragrafului.

¹⁰² Etimologie fantezistă a termenului „*satya*”, ce re apare în upanișade (de ex., în *Kauṣītaki-Brahmaṇa-Upaniṣad*, I.6, în Ovidiu Nedu, *Upaniṣad*, vol.I, *Aitareya, Kauṣītaki-Brahmaṇa, Śvetāśvatara, Vajrasūcika*, Editura Muzeului de Istorie Galați, p.84) și care echivalează realitatea cu principiul real (desemnat drept „*sat*” – „realitate”) și cu iluzia ireală manifestată de acest principiu (desemnată drept „*tyat*” – morfem lipsit de sens în limba sanskrită). La modul generic, această etimologie încearcă să includă în realitatea unică a lui Brahman deopotrivă ceea ce este real cât și iluzoriul. Interpretarea lui Śaṅkara este relevantă în acest sens (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.121; Sharvananda, *op.cit.*, p.77).

¹⁰³ Aceasta este una dintre schemele clasice ale manifestării din filosofia brahmană. Prima etapă a procesului este apariția unei tendințe, a unei dorințe către multiplicitate la nivelul Sinelui, încălzirea sa sau practicarea ascezei, rădăcina „*tap*” putând avea ambele sensuri. Totuși, sensul său primar este cel de „a încălzi”, cel referitor la practicarea ascezei

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.

Aceasta a fost a șasea secțiune (*anuvāka*).

असद्वा इदमग्र आसीत् | ततो वै सदजायत | तदात्मानं स्वयमकुरुत् |
 तस्मात्तत्सुकृतमुच्यत इति | यद्वै तत् सुकृतम् | रसो वै सः | रसं ह्येवायं
 लब्ध्वाऽऽनन्दी भवति | को ह्येवान्यात्कः प्राण्यात् | यदेष आकाश आनन्दो न
 स्यात् | एष ह्येवाऽऽनन्दयाति | यदा ह्येवैष
 एतस्मिन्नदृश्येऽनात्म्येऽनिरुक्तेऽनिलयनेऽभयं प्रतिष्ठां विन्दते | अथ सोऽभयं गतो
 भवति | यदा ह्येवैष एतस्मिन्नुदरमन्तरं कुरुते | अथ तस्य भयं भवति | ततत्वेव
 भयं विदुषोऽमन्वानस्य | तदप्येष श्लोको भवति ||१||
 इति सप्तमोऽनुवाकः ||

II.vii.1. La începuturi (*agra*), această [lume] a fost (*as*) non-existentă (*asat*). Cu adevărat, din aceasta a luat naștere (*jan*) existența (*sat*).¹⁰⁴

Sinele (*ātman*) a fost creat (*kr*) prin sine însuși (*svayam*). De aceea, lui i s-a spus (*vac*) „cel bine creat (*sukṛta*)”. Cu adevărat, acesta este cel bine creat (*sukṛta*).¹⁰⁵ Cu

reprezentând o elaborare filosofică (o discuție despre „*tapas*”, rolul său în apariția Universului cât și o analiză lingvistică, care sugerează sensul de „intensificare”, în Ananda Coomaraswamy, *On Translation Māyā, Deva, Tapas*, „Isis”, Vol. 19, No. 1, apr. 1933, pp.85-86; o discuție asupra *Ṛg-Veda*, X.129, imn cosmogonic care pune la originea manifestării „*tapas*” și „dorința” - „*kāma*”, în Bloomfield, *op.cit.*, pp.235-239). Urmează apariția multiplicității și intrarea lui Brahman în multiplicitate, identificarea sa cu multiplicitatea, pierderea și înlănțuirea sa în manifestare. Absolutul intră în propria sa manifestare și, în mod iluzoriu, se identifică cu ea, devenind cele existente. În urma acestui act, el își pierde identitatea de sine și ajunge înlănțuit în propria sa iluzie (*māyā*).

¹⁰⁴ Aceasta reprezintă o altă schemă cosmogonică consacrată a gândirii vedice, care plasează la origini non-existența (*asat*), care plasează potențialitatea înaintea actualității. Non-existența (*asat*) ca origine a Universului, cf. cu *Taittirīya-Brāhmaṇa*, II.2.9.1, în J. Muir, *Progress of the Vedic Religion towards Abstract Conceptions of the Deity*, „Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland”, New Series, Vol. 1, No. 1/2 (1865), pp.351-353; existența (*sat*) și non-existența (*asat*), în cosmogonii, în Deussen, *op.cit.*, pp.99-102; Muir, *op.cit.*, pp.345-349.

¹⁰⁵ Atât în sintagma „creat (*kr*) prin sine însuși (*svayam*)” (*svayamakuruta*) cât și în „bine creat” (*sukṛta*), sensul lui „a crea” (*kr*) este mai degrabă apropiat de sensul lui „a fi” (*as, bhū*).

„Bine creat” (*sukṛta*) reprezintă un termen clasic al filosofiei brahmane, fiind compus din particula „*su*” – ce conferă o notă apreciativă cuvântului determinat, și „*krta*” – „creat”. Termenul desemnează astfel realitatea autentică, realitatea „bună” (*su*).

adevărat, acesta este desfătarea (*rasa*)¹⁰⁶. Acela care obține (*labh*) această desfătare (*rasa*) devine (*bhū*) unul care experimentează beatitudinea (*ānandin*).

Cine ar mai fi cel care inspiră (*an*), cine ar mai fi cel care expiră (*pra-an*), [dacă] acela care este spațiul (*ākāśa*) și beatitudinea (*ānanda*) nu ar exista (*as*)? Cu adevărat, doar acesta provoacă beatitudinea (*ā-nand*).¹⁰⁷

Atunci când [cineva se stabilește] în acela care nu este văzut (*adrśya*), care este lipsit de Sine (*anātmya*)¹⁰⁸, de nerostit (*anirukta*), nestabilit (*anilayana*) [în nimic altceva], [acela] obține (*vid*) stabilirea (*pratiṣṭhā*) în lipsa fricii (*abhaya*). În continuare, el devine (*bhū*) unul care a ajuns (*gata*) lipsit de frică (*abhaya*). Atunci când [cineva] efectuează (*kr*) [chiar și] o mică (*udara*) diferențiere (*antara*) în acesta, acela va avea (*bhū*) teamă (*bhaya*).¹⁰⁹ Pentru acela care nu este cunoscător (*viduṣa*) al omului (*manvāna*)¹¹⁰, realitatea (*tatva*) însăși este înspăimântătoare (*bhaya*).

Śaṅkara interpretează „*sukṛta*” ca „*svakṛta*”, adică „creat prin sine” (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.125; Śāstri, *op.cit.*, p.149); interpretarea sa este adecvată atât textului cât și cadrului filosofic al brahmanismului dar este problematică sub aspect lingvistic. Vezi și *Aitareya-Upaniṣad*, I.2.3 (Nedu, *op.cit.*, p.29; discuții asupra termenului, în Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.549; Olivelle, *op.cit.*, p.576).

¹⁰⁶ „*Rasa*” – literal, are un sens destul de senzual.

¹⁰⁷ Ideea de provocare a beatitudinii este redată printr-un procedeu gramatical specific sanskritei și anume prin conjugarea rădăcinii „*ā-nand*” la cauzativ.

¹⁰⁸ Adică lipsit de sine individual, de identitate determinată. La origine, termenul „*ātman*” era folosit în limbajul curent tocmai pentru a se referi la individualitate, la natura proprie particulară a unei entități. Folosirea lui „*ātman*” ca Sine metafizic, universal, reprezintă doar accepțiunea filosofică a cuvântului, nu și cea comună.

¹⁰⁹ „*Tasya bhayaṃ bhavati*” – literal, „a aceluia va fi teama”.

Manifestarea, căreia îi este asociată experiența fricii și a suferinței, constă în experimentarea diferențiată, sub aspect multiplu, experiență caracterizată de contrarietate și conflictualitate, a lui Brahman.

¹¹⁰ Omul (în text „*manvāna*”, probabil o formă pentru „*manu*”) avut în vedere ar putea reprezenta atât omul primordial, principiul, cât și ființa umană care, în mod esențial, este, de asemenea, identică cu realitatea ultimă.

„*Viduṣo'manvānasya*” – sintagmă destul de neclară, pe care am interpretat-o ca fiind compusă din nominativul „*viduṣaḥ*” („cunoscător”) și genitivul „*amanvānasya*”. Bizarul termen „*amanvānasya*” a fost interpretat drept un foarte atipic caz (totuși întâlnit uneori) de substantiv precedat de particula privativă „*a*”. Chiar și așa, rădăcina „*manvāna*” nu a putut fi tradusă decât considerând-o drept o formă forțată a termenului „*manu*” – „om”. În consecință, întreaga sintagmă a dobândit sensul de „cunoscător al non-omului” au, mai elegant, „acela care nu este cunoscător al omului”.

Majoritatea traducerilor moderne au întâmpinat dificultăți în interpretarea sintagmei pe care, de altfel, au redat-o în modalități foarte variate: Hume, *op.cit.*, p.287: „But that indeed is the fear of one who thinks of himself as a knower.”; Muller, *op.cit.* 1884, p.59: „But that fear exists only for one who thinks himself wise (not for the true sage).”; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.549: „That, verily, is the fear of the knower, who does not reflect.”; Olivelle, *op.cit.*, p.305: „Now, this is the fear experienced by a man who thinks that he knows.”; Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.125: „Nevertheless, that very Brahman is a terror to the (so called) learned man who lacks the unitive outlook.”; Sharvananda, *op.cit.*, p.84: „For the unwise knower indeed, it is fear.”; Śāstri, *op.cit.*, p.148: „That *Brahman* himself becomes the source of fear, for him who makes a difference and thinks not.”

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.
Aceasta a fost a șaptea secțiune (*anuvāka*).

[Brahman drept beatitudine (*ānanda*) supremă]¹¹¹

भीषाऽस्माद्वातः पवते | भीषोदेति सूर्यः | भीषाऽस्मादग्निश्चेन्द्रश्च | मृत्युर्धावति
पञ्चम इति | सैषाऽऽनन्दस्य मीमाँसा भवति | युवा स्यात्साधुयुवाऽध्यायकः |
आशिष्ठो दृष्टिष्ठो बलिष्ठः | तस्येयं पृथिवी सर्वा वित्तस्य पूर्णा स्यात् | स एको
मानुष आनन्दः | ते ये शतं मानुषा आनन्दाः ||१||

II.viii.1.Din teamă (*bhīṣā*) față de el bate (*pū*) vântul (*vāta*).

De teamă (*bhīṣā*) răsare (*ud-i*) Soarele (*sūrya*).

Din teamă (*bhīṣā*) față de el, focul (*agni*), Indra și moartea (*mṛtyu*)¹¹² fug (*dhāv*).

[Acestea] sunt cele cinci (*pañcama*) [care se tem de el].¹¹³

Aceasta este (*bhū*) o analiză (*mīmāṃsā*) a aceluia care este beatitudinea (*ānanda*).

Dacă ar exista (*as*) un tânăr (*yuvan*), un tânăr (*yuvan*) virtuos (*sādhu*), învâțat (*adhyāyaka*), nemaipomenit de promițător (*āśiṣṭha*), nemaipomenit de solid (*dr̥ḍhi*),

¹¹¹ Paragrafele II.viii.1-II.viii.4 prezintă una dintre principalele idei filosofice ale textului și anume caracterul beatific al realității ultime. Textul expune, în ordine gradual-ierarhică, diferite tipuri de beatitudine (*ānanda*), începând cu cele mai umane forme ale sale, continuând cu beatitudinea experimentată de zei și de alte ființe celeste, și culminând cu beatitudinea ultimă a lui Brahman. Pasaje care prezintă beatitudinea supremă drept punctul ultim al unei scări progresive a nivelurilor de beatitudine mai pot fi găsite în literatura brahmană, în *Śatapatha-Brāhmaṇa*, XIV.7.1.31-39, și în *Bṛhadāraṇyaka-Upaniṣad*, IV.3.32-33 (Bercea, *op.cit.*, p.82). În toate cele trei scheme, beatitudinea umană este prezentată drept cel mai de jos nivel iar beatitudinea lui Brahman drept nivelul ultim. Nivelurile intermediare prezintă mici diferențe în cazul celor trei scheme (Muller, *op.cit.* 1884, pp.61-62; Hume, *op.cit.*, p.288; scara beatitudinii, din *Taittirīya-Upaniṣad*, în Gough, *op.cit.*, p.83-85; Brahman ca beatitudine, în Deussen, *op.cit.*, p.107-111; beatitudinea ca aproximație umană proximă pentru natura absolută, în S. Radhakrishnan, *The Vedantic Approach to Reality*, „The Monist”, Vol. 26, No. 2, April 1916, pp.220-221,224; D.C. Mathur, *The Concept of Self in the Upanishads: An Alternative Interpretation*, „Philosophy and Phenomenological Research”, Vol. 32, No. 3, martie 1972, p.394).

¹¹² „*Mṛtyu*” este atât numele morții cât și al personalizării morții ca zeitate.

¹¹³ Pasajul expune o perspectivă funcțională asupra absolutului Brahman, înfățișat în calitate de principiu al dinamismului cosmic, drept principiu funcțional al imanenței, și nu ca principiu metafizic transcendent, cum este cel mai adesea prezentat în upanișade (Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.551).

Un pasaj similar este de găsit în *Kaṭha-Upaniṣad*, VI.3 (Șugu, *op.cit.*, p.253).

nemaipomenit de puternic (*bali*)¹¹⁴, care ar fi (*as*) plin (*pūrṇa*) de toate (*sarva*) bogățiile (*vitta*) de pe acest pământ (*prthivī*), el ar avea o (*eka*) fericire (*ānanda*) umană (*mānuṣa*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) umane (*mānuṣa*) reprezintă¹¹⁵ o (*eka*) fericire (*ānanda*) a oamenilor (*manuṣya*) [din lumea] Gandharva¹¹⁶.

स एको मनुष्यगन्धर्वाणामानन्दः | श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य | ते ये शतं
मनुष्यगन्धर्वाणामानन्दाः | स एको देवगन्धर्वाणामानन्दः | श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य
| ते ये शतं देवगन्धर्वाणामानन्दाः | स एकः पितृणां चिरलोकलोकानामानन्दः |
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य | ते ये शतं पितृणां चिरलोकलोकानामानन्दाः | स एक
आजानजानां देवानामानन्दः ||२||

II.viii.2. Sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale oamenilor (*manuṣya*) [din lumea] Gandharva reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a zeilor (*deva*) [din lumea] Gandharva sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale zeilor (*deva*) [din lumea] Gandharva reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a strămoșilor (*pitṛ*), a locuitorilor (*loka*) unei lumi (*loka*) [care durează] mult (*cira*)¹¹⁷ sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

¹¹⁴ „*Āśiṣṭha dṛḍhiṣṭha baliṣṭha*” – literal, „cel mai promițător, cel mai solid, cel mai puternic”, cele trei adjective fiind toate la forme de superlativ.

¹¹⁵ În spiritul stilului foarte fragmentat al textului, propoziția este ruptă în două părți, prima parte fiind într-un paragraf iar cea de-a doua fiind de fapt parte din paragraful următor.

¹¹⁶ Lumea sau orașul Gandharva-șilor reprezintă un plan al existenței căruia i se asociază variate interpretări mitice, printre care și aceea de a adăposti morții care nu au trecut încă într-o nouă reîncarnare (MacDonell, *op.cit.*, pp.136-137; Keith, *op.cit.*, pp.179-183).

¹¹⁷ Sintagma „*ciralokalokānām*” este interpretată de Śaṅkara (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.136) ca „ale acelorale căror lumi durează pentru totdeauna”, însă această interpretare nu își găsește nicio justificare lingvistică la nivelul textului sanskrit, care este puțin problematic datorită reduplicării lui „*loka*”. Traducerea noastră este corectă, în ciuda ușoarei sale stângăcii care, de altfel, oglindește stângăcia textului sanskrit (interpretări similare la Sharvananda, *op.cit.*, p.94; Muller, *op.cit.* 1884, p.62).

„Strămoșii” sau „tații” (*pitṛ*) desemnează acele persoane virtuozose care, ca rezultat al faptelor lor, vor experimenta o existență îndelungată în paradis.

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale strămoșilor (*pitṛ*), ale locuitorilor (*loka*) unei lumi (*loka*) [care durează] mult (*cira*) reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a zeilor (*deva*) născuți în lumea zeilor (*ājānaja*)¹¹⁸.

श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य | ते ये शतं आजानजानां देवानामानन्दाः | स एकः
कर्मदेवानां देवानामानन्दः | ये कर्मणा देवानपियन्ति | श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य | ते
ये शतं कर्मदेवानां देवानामानन्दाः | स एको देवानामानन्दः | श्रोत्रियस्य
चाकामहतस्य | ते ये शतं देवानामानन्दाः | स एक इन्द्रस्याऽऽनन्दः ||३||

II.viii.3. Sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale zeilor (*deva*) născuți în lumea zeilor (*ājānaja*) reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a zeilor (*deva*) Karma-Deva, adică a aceluia care au ajuns (*api-i*) zei (*deva*) prin fapte (*karma*)¹¹⁹, sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale zeilor Karma-Deva reprezintă o fericire (*ānanda*) a zeilor (*deva*) sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale zeilor (*deva*) reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a lui Indra.

श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य | ते ये शतमिन्द्रस्याऽऽनन्दाः | स एको बृहस्पतेरानन्दः |
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य | ते ये शतं बृहस्पतेरानन्दाः | स एकः प्रजापतेरानन्दः |
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य | ते ये शतं प्रजापतेरानन्दाः | स एको ब्रह्मण आनन्दः |
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य ||४||

II.viii.4. Sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

¹¹⁸ „*Ājānaja*” – literal, „născut din rasă/origine”; „născut în lumea zeilor” e doar un sens derivat.

¹¹⁹ În brahmanism, condiția de zeu (*deva*), de locuitor al paradisului (*svarga*), este dobândită ca rezultat al faptelor virtuozitate (*sukṛta*). În acest fel, ea este condiționată, nu reprezintă condiția supremă și, deși are o durată foarte lungă, ea se sfârșește într-un anumit moment (condiția de „zeu” – „*deva*” în gândirea indiană, în Franklin Edgerton, *Dominant Ideas in the Formation of Indian Culture*, „Journal of the American Oriental Society”, Vol. 62, No. 3, Sep. 1942, pp.152-153.).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale lui Indra reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a lui Bṛhaspati sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale lui Bṛhaspati reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a lui Prajāpati sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).

O sută (*śata*) de astfel de fericiri (*ānanda*) ale lui Prajāpati reprezintă o (*eka*) fericire (*ānanda*) a lui Brahman sau [fericirea] unuia versat în revelații (*śrotriya*), care nu mai este afectat (*hata*) de dorințe (*kāma*).¹²⁰

[Accederea progresivă la realitatea ultimă (Brahman)]

स यश्चायं पुरुषे | यश्चासावादित्ये | स एकः | स य एवंवित् | अस्माल्लोकात्प्रेत्य |
 एतमन्नमयमात्मानमुपसङ्क्रामति | एतं प्राणमयमात्मानमुपसङ्क्रामति | एतं
 मनोमयमात्मानमुपसङ्क्रामति | एतं विज्ञानमयमात्मानमुपसङ्क्रामति |
 एतमानन्दमयमात्मानमुपसङ्क्रामति | तदप्येष श्लोको भवति ||५||
 इत्यष्टमोऽनुवाकः ||

II.viii.5. Acela care este în om (*puruṣa*) și acela care este în Soare (*āditya*), aceia sunt unul (*eka*) [singur].¹²¹ Cel care cunoaște (*vid*) aceasta, după ce pleacă (*pretya*) din această lume (*loka*), ajunge (*upa-saṅ-kram*) la acel Sine (*ātman*) ce constă din hrană (*annamaya*), ajunge (*upa-saṅ-kram*) la acel Sine (*ātman*) ce constă din suflu (*prāṇamaya*), ajunge (*upa-saṅ-kram*) la acel Sine (*ātman*) ce constă din minte (*manomaya*), ajunge (*upa-saṅ-kram*) la acel Sine (*ātman*) ce constă din cunoaștere (*vijñānamaya*), ajunge (*upa-saṅ-kram*) la acel Sine (*ātman*) ce constă din beatitudine (*ānandamaya*).

În legătură cu acestea este (*bhū*) strofa (*śloka*) aceasta.

Aceasta a fost a opta secțiune (*anuvāka*).

¹²⁰ Textul afirmă că cel versat în revelații (*śrotriya*), care prin cunoaștere adevărilor revelate și-a abandonat identitatea personală iluzorie și și-a asumat identitatea sa esențială, experimentează întreaga beatitudine, inclusiv beatitudinea absolută a lui Brahman.

¹²¹ „Acela care este în Soare” (*yaścāsāvāditye*) se referă la principiul universal care, în conformitate cu o gândire încă naivă din punct de vedere filosofic, în perioada redactării primelor upanișade, a fost localizat în Soare sau chiar identificat cu acesta.

Acest pasaj are în vedere cunoașterea identității dintre principiul universal și cel individual și, prin aceasta, recunoașterea identității esențiale dintre ființa umană și univers, înțelegerea unității absolute.

[Eliberarea de lumesc prin realizarea beatitudinii (*ānanda*) absolute]

यतो वाचो निवर्तन्ते | अप्राप्य मनसा सह | आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान् | न बिभेति
 कुतश्चनेति | एतं ह वाव न तपति | किमहं साधु नाकरवम् | किमहं
 पापमकरवमिति | स य एवं विद्वानेते आत्मानं स्पृणुते | उभे ह्येवैष एते आत्मानं
 स्पृणुते | य एवं वेद | इत्युपनिषत् ||१||
 इति नवमोऽनुवाकः ||
 ||इति ब्रह्मानन्दवल्ली समाप्ता ||

II.ix.1. Vocea (*vāc*) se retrage (*ni-vrt*) de la acesta și, totodată (*saha*), nici de minte (*manas*) nu poate fi ajuns (*prāpya*).¹²²

Cel care știe (*vidvas*) că Brahman este beatitudine (*ānanda*), [acela] nu se teme (*bhī*) de nimic (*kutaścana*).

Acela nu se îngrijorează (*tap*)¹²³ astfel: „Nu cumva eu nu am practicat (*kr*) virtutea (*sādhu*)? Nu cumva am practicat (*kr*) eu viciul (*pāpa*)?”¹²⁴

Cel care le cunoaște (*vidvas*) astfel pe acestea două, [acela] își realizează (*spr*)¹²⁵ Sinele (*ātman*).

Cel care le cunoaște (*vid*) astfel pe ambele, [acela] își realizează (*spr*) Sinele (*ātman*).¹²⁶

Aceasta este învățătura secretă (*upaniṣad*)¹²⁷.

¹²² Vezi II.iv.1.

¹²³ „*Tap*” – literal, „a se chinui”, „a se înfierbânta”.

¹²⁴ Aproape toate traducerile moderne consultate au redat cele două întrebări: „*kimahaṃ sādhu nākaravam / kimahaṃ pāpamakaravamiti*” prin formulări retorice: „de ce nu am practicat eu virtutea? De ce nu am practicat eu viciul?” (Hume, *op.cit.*, p.289; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.552; Muller, *op.cit.* 1884, p.63; Olivelle, *op.cit.*, p.307; Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.150; Śāstri, *op.cit.*, p.167; Sharvananda, *op.cit.*, p.97).

Varianta noastră, apropiată ca sens de cele menționate anterior, este totuși mai corectă din punct de vedere gramatical, particula interogativă „*kim*” exprimând mai degrabă dubiul decât regretul.

Cunoașterea lui Brahman echivalează cu transcenderea determinațiilor de orice tip, inclusiv a celor dintre virtute (*puṇya*, *sādhu*) și viciu, păcat (*pāpa*). Subiectul acestei cunoașteri, realizând identitatea sa cu Brahman, nu își mai atribuie vreo identitate fenomenală și astfel nu mai este supus retribuției karmice.

¹²⁵ „*Spr*” – literal, „a salva”, „a fi învingător”, „a atrage la sine”, „a mulțumi”.

¹²⁶ „Cele două” (*ete*), „ambele” (*ubhe*) se referă la dihotomia virtute (*puṇya*) – viciu (*pāpa*), care sunt recunoscute ca ținând de un alt plan al realității decât de cel al realității ultime și astfel ele sunt abandonate de către acela care l-a realizat pe Brahman.

Aceasta a fost a noua secțiune (*anuvāka*).

Astfel se termină capitolul despre Brahman ca beatitudine (*brahmānandavallī*).

[Invocații]

ॐ सह नाववतु | सह नौ भुनक्तु | सह वीर्यं करवावहे | तेजस्वि नावधीतमस्तु मा
विद्विषावहे |

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ||

Aum!

Împreună (*saha*) să fim protejați (*av*)!

Împreună (*saha*) să ne bucurăm (*bhuj*)!

Împreună (*saha*) să fim înzestrați (*kr*) cu vigoare (*vīrya*)!

Învățătura (*avadhīta*) noastră să fie (*as*) strălucitoare (*tejasvin*)!

Noi doi să nu ne dușmănim (*vi-dviṣ*)!

Aum! Pace (*śānti*)! Pace! Pace!

III. Capitolul despre Bhṛgu (*bhṛguvallī*)

ॐ सह नाववतु | सह नौ भुनक्तु | सह वीर्यं करवावहे | तेजस्वि नावधीतमस्तु मा
विद्विषावहे |

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ||

Aum!

Împreună (*saha*) să fim protejați (*av*)!

Împreună (*saha*) să ne bucurăm (*bhuj*)!

Împreună (*saha*) să fim înzestrați (*kr*) cu vigoare (*vīrya*)!

Învățătura (*avadhīta*) noastră să fie (*as*) strălucitoare (*tejasvin*)!

Noi doi să nu ne dușmănim (*vi-dviṣ*)!

Aum! Pace (*śānti*)! Pace! Pace!

¹²⁷ Un studiu asupra sensului termenului „*upaniṣad*”, în Olivelle, *op.cit.*, p.24; etimologia termenului, în Muller, *op.cit.* 1859, pp.318-319). Vezi și III.x.6!

[Identificarea progresivă a lui Brahman cu beatitudinea (*ānanda*)]¹²⁸

भृगुर्वै वारुणिः | वरुणं पितरमुपससार | अधीहि भगवो ब्रह्मेति | तस्मा एतत्प्रोवाच
 | अन्नं प्राणं चक्षुः श्रोत्रं मनो वाचमिति | तँ होवाच | यतो वा इमानि भूतानि
 जायन्ते | येन जातानि जीवन्ति | यत्प्रयन्त्यभिसंविशन्ति | तद्विजिज्ञासस्व | तद्
 ब्रह्मेति | स तपोऽतप्यत | स तपस्तप्त्वा ||१||

इति प्रथमोऽनुवाकः ||

III.i.1. Bhṛgu, fiul lui Varuṇa¹²⁹, s-a apropiat (*upa-sr*) de tatăl (*pitṛ*) [său],
 Varuṇa, [și i-a spus]:

„Divinule (*bhagavat*), învață-[mă] (*adhi-i*) despre Brahman!”

Acesta i-a spus (*pra-vac*) lui:

„Hrana (*anna*), suflul (*prāna*), ochiul (*caṣus*), urechea (*śrotra*), mintea (*manas*) și
 vocea (*vāc*).”

I-a [mai] spus (*vac*) lui:

„Să dorești să îl cunoști (*vi-jñā*)¹³⁰ pe acela din care (*yataḥ*) iau naștere (*jan*)
 aceste entități (*bhūta*)¹³¹, pe acela prin care (*yena*) trăiesc (*jīva*) cele născute (*jāta*), pe
 acela (*yat*) la care se duc (*pra-i*), în care se absorb (*abhi-saṃ-viś*) [ele]. Acela este
 Brahman.”

El a practicat (*tap*) asceza (*tapas*). El, practicând (*taptvā*) asceza (*tapas*),.....¹³²

Aceasta a fost prima secțiune (*anuvāka*).

अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात् | अन्नाद्ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते | अन्नेन
 जातानि जीवन्ति | अन्नं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति | तद्विज्ञाय | पुनरेव वरुणं

¹²⁸ Discuții asupra revelației progresive a naturii ultime, în capitolul III din *Taittirīya-Upaniṣad*, în Radhakrishnan, *op.cit.* 1916, pp.201-203; T.V. Sathyamurthy, *Relationship between Teacher and Pupil in Ancient India – an Upanishadic View*, „Educational Theory”, vol.15, nr.1, 1965, p.27.

¹²⁹ „Vāruṇi” – literal, „al lui Varuṇa”, formă adjectivală derivată dintr-un nume propriu, similar cu numele proprii derivate cu sufixul „escu”, în română.

Conform mitologiei brahmane, Bhṛgu și Varuṇa sunt doi faimoși Ṛṣi (vizionari), cărora le era atribuită primirea, pe cale revelată, a Vedelor (o discuție asupra lui Bhṛgu, în MacDonell, *op.cit.*, pp.140-141).

¹³⁰ „Vijñāśasva” – formă de deziderativ a rădăcinii „vi-jñā”.

¹³¹ Este vorba despre cele cinci entități menționate mai sus.

¹³² Sfârșitul fiecăreia dintre secțiunile III.i.1-III.v.1 formează câte o singură propoziție cu începutul fiecăreia dintre secțiunile III.ii.1-III.vi.1.

पितरमुपससार | अधीहि भगवो ब्रहमेति | तँ होवाच | तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व |
 तपो ब्रहमेति | स तपोऽतप्यत | स तपस्तप्त्वा ||१||
 इति द्वितीयोऽनुवाकः ||

III.ii.1..... L-a cunoscut (*vi-jñā*) pe Brahman ca fiind hrana (*anna*). Cu adevărat, din hrana (*anna*) însăși iau naștere (*jan*) aceste entități (*bhūta*). Prin hrană (*anna*) trăiesc (*jīva*) cele născute (*jāta*). În hrană (*anna*) se duc (*pra-i*), se absorb (*abhi-sam-viś*) [ele]. Cunoscând (*vijñāya*) aceasta, [el] s-a apropiat (*upa-sr*) din nou de tatăl (*pitṛ*) [său], Varuṇa, [și i-a spus]:

„Divinule (*bhagavat*), învață-[mă] (*adhi-i*) despre Brahman!”

[Acesta] i-a spus (*vac*) lui:

„Să dorești să îl cunoști (*vi-jñā*) pe Brahman prin asceză (*tapas*). Asceza (*tapas*) este Brahman.”

El a practicat (*tap*) asceza (*tapas*). El, practicând (*taptvā*) asceza (*tapas*),.....

Aceasta a fost a doua secțiune (*anuvāka*).

प्राणो ब्रहमेति व्यजानात् | प्राणाद्ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते | प्राणेन
 जातानि जीवन्ति | प्राणं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति | तद्विज्ञाय | पुनरेव वरुणं
 पितरमुपससार | अधीहि भगवो ब्रहमेति | तँ होवाच | तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व |
 तपो ब्रहमेति | स तपोऽतप्यत | स तपस्तप्त्वा ||१||
 इति तृतीयोऽनुवाकः ||

III.iii.1.....L-a cunoscut (*vi-jñā*) pe Brahman ca fiind suflul (*prāṇa*). Cu adevărat, din suflul (*prāṇa*) însăși iau naștere (*jan*) aceste entități (*bhūta*). Prin suflu (*prāṇa*) trăiesc (*jīva*) cele născute (*jāta*). În suflu (*prāṇa*) se duc (*pra-i*), se absorb (*abhi-sam-viś*) [ele]. Cunoscând (*vijñāya*) aceasta, [el] s-a apropiat (*upa-sr*) din nou de tatăl (*pitṛ*) [său], Varuṇa, [și i-a spus]:

„Divinule (*bhagavat*), învață-[mă] (*adhi-i*) despre Brahman!”

[Acesta] i-a spus (*vac*) lui:

„Să dorești să îl cunoști (*vi-jñā*) pe Brahman prin asceză (*tapas*). Asceza (*tapas*) este Brahman.”

El a practicat (*tap*) asceza (*tapas*). El, practicând (*taptvā*) asceza (*tapas*),.....

Aceasta a fost a treia secțiune (*anuvāka*).

मनो ब्रहमेति व्यजानात् | मनसो ह्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते | मनसा
 जातानि जीवन्ति | मनः प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति | तद्विज्ञाय | पुनरेव वरुणं

पितरमुपससार | अधीहि भगवो ब्रहमेति | तँ होवाच | तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व |
 तपो ब्रहमेति | स तपोऽतप्यत | स तपस्तप्त्वा ||१||
 इति चतुर्थोऽनुवाकः ||

III.iv.1.....L-a cunoscut (*vi-jñā*) pe Brahman ca fiind mintea (*manas*). Cu adevărat, din mintea (*manas*) însăși iau naștere (*jan*) aceste entități (*bhūta*). Prin minte (*manas*) trăiesc (*jīv*) cele născute (*jāta*). În minte (*manas*) se duc (*pra-i*), se absorb (*abhi-saṃ-viś*) [ele]. Cunosând (*vijñāya*) aceasta, [el] s-a apropiat (*upa-sr*) din nou de tatăl (*pitṛ*) [său], Varuṇa, [și i-a spus]:

„Divinule (*bhagavat*), învață-[mă] (*adhi-i*) despre Brahman!”

[Acesta] i-a spus (*vac*) lui:

„Să dorești să îl cunoști (*vi-jñā*) pe Brahman prin asceză (*tapas*). Asceza (*tapas*) este Brahman.”

El a practicat (*tap*) asceza (*tapas*). El, practicând (*taptvā*) asceza (*tapas*),.....

Aceasta a fost a patra secțiune (*anuvāka*).

विज्ञानं ब्रहमेति व्यजानात् | विज्ञानाद्ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते | विज्ञानेन
 जातानि जीवन्ति | विज्ञानं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति | तद्विज्ञाय | पुनरेव वरुणं
 पितरमुपससार | अधीहि भगवो ब्रहमेति | तँ होवाच | तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व |
 तपो ब्रहमेति | स तपोऽतप्यत | स तपस्तप्त्वा ||१||
 इति पञ्चमोऽनुवाकः ||

III.v.1.....L-a cunoscut (*vi-jñā*) pe Brahman ca fiind conștiința (*vijñāna*). Cu adevărat, din conștiința (*vijñāna*) însăși iau naștere (*jan*) aceste entități (*bhūta*). Prin conștiință (*vijñāna*) trăiesc (*jīv*) cele născute (*jāta*). În conștiință (*vijñāna*) se duc (*pra-i*), se absorb (*abhi-saṃ-viś*) [ele]. Cunosând (*vijñāya*) aceasta, [el] s-a apropiat (*upa-sr*) din nou de tatăl (*pitṛ*) [său], Varuṇa, [și i-a spus]:

„Divinule (*bhagavat*), învață-[mă] (*adhi-i*) despre Brahman!”

[Acesta] i-a spus (*vac*) lui:

„Să dorești să îl cunoști (*vi-jñā*) pe Brahman prin asceză (*tapas*). Asceza (*tapas*) este Brahman.”

El a practicat (*tap*) asceza (*tapas*). El, practicând (*taptvā*) asceza (*tapas*),.....

Aceasta a fost a cincea secțiune (*anuvāka*).

आनन्दो ब्रहमेति व्यजानात् | आनन्दाद्ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते |
 आनन्देन जातानि जीवन्ति | आनन्दं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति | सैषा भार्गवी वारुणी

विद्या | परमे व्योमन्प्रतिष्ठिता | स य एवं वेद प्रतितिष्ठति | अन्नवानन्नादो
भवति | महान्भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन | महान् कीर्त्या ||१||
इति षष्ठोऽनुवाकः ||

III.vi.1.....L-a cunoscut (*vi-jñā*) pe Brahman ca fiind beatitudinea (*ānanda*). Cu adevărat, din beatitudinea (*ānanda*) însăși iau naștere (*jan*) aceste entități (*bhūta*). Prin beatitudine (*ānanda*) trăiesc (*jīva*) cele născute (*jāta*). În beatitudine (*ānanda*) se duc (*pra-i*), se absorb (*abhi-sam-viś*) [ele].

Aceasta este cunoașterea (*vidyā*) lui Bhṛgu, [fiul] lui Varuṇa.

[Această cunoaștere] este stabilită (*pratiṣṭhita*) în spațiu (*vyoman*), în cel suprem (*parama*).¹³³

Cel care cunoaște (*vid*) astfel se stabilește (*prati-sthā*), devine (*bhū*) posesorul hranei (*annavat*), cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*), devine (*bhū*) mare (*mahān*) în copii (*prajā*), animale (*paśu*) și în strălucirea (*varcasa*) lui Brahman. [Devine] mare (*mahān*) în faimă (*kīrti*).

Aceasta a fost a șasea secțiune (*anuvāka*).

[Brahman ca hrana (*anna*)]¹³⁴

अन्नं न निन्द्यात् | तद्व्रतम् | प्राणो वा अन्नम् | शरीरमन्नादम् | प्राणे शरीरं
प्रतिष्ठितम् | शरीरे प्राणः प्रतिष्ठितः | तदेतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितम् | स य
एतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितं वेद प्रतितिष्ठति | अन्नवानन्नादो भवति | महान्भवति
प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन | महान् कीर्त्या ||१||

¹³³ Spațiul, datorită imuabilității și omniprezenței sale, precum și a faptului de a fi în totalitate lipsit de determinare, de particularitate, reprezintă adeseori, în upanișade, o aproximare a naturii lui Brahman.

Cunoașterea stabilită în spațiu este cunoașterea lipsită de particular, lipsită de determinării (*nirvikalpaka*).

¹³⁴ Paragrafele III.vii.1-III.ix.1 sunt sugestive în ceea ce privește modul în care gândirea metafizică a upanișadelor a asimilat perspectiva mai degrabă cosmologică a religiei vedice. În ton cu alte religii arhaice, religia vedică a identificat sursa primordială a vitalității în hrană (*anna*), care astfel a dobândit preeminență în sistemul său valoric. Upanișadele merg mai departe identificând un principiu metafizic al Universului, al vitalității cosmice, și anume realitatea ultimă, Brahman. Dintr-o atitudine de respect față de tradiție, care vedea evoluția religioasă mai degrabă ca o continuare decât ca pe o substituție, autorii upanișadelor sugerează că arhaicele identificări ale vitalității ultime, fie că este vorba de hrană (*anna*) sau de suflu, respirație (*prāṇa*), nu ar reprezenta altceva decât aproximații, metafore ce trimit tot la nou-descoperita realitate ultimă, Brahman. Ca atare, pasaje ce vor urma îl vor prezenta pe Brahman drept „Sine ce constă din hrană” (*annamayātman*) și vor vedea în căutarea hranei și în actul hrănirii o reprezentare metaforică a căutării absolutului și a dizolvării în acesta (funcția principală atribuită hranei în textele brahmane, în Nakamura Hajime, *Upanisadic Tradition and The Early School of Vedānta as Noticed in Buddhist Scripture*, „Harvard Journal of Asiatic Studies”, Vol. 18, No. ½, Jun. 1955, p.96).

इति सप्तमोऽनुवाकः ॥

III.vii.1. Să nu strice (*nind*) hrana (*anna*)! – acesta este legământul (*vrata*) [său]. Suflul (*prāṇa*) sau hrana (*anna*).

Corpul (*śarīra*) este cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*). Corpul (*śarīra*) este stabilit (*pratiṣṭhita*) în suflu (*prāṇa*). Suflul (*prāṇa*) este stabilit (*pratiṣṭhita*) în corp (*śarīra*). Această hrană (*anna*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în hrană (*anna*). Cel care știe (*vid*) că această hrană (*anna*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în hrană (*anna*) se stabilește (*prati-sthā*), devine (*bhū*) posesorul hranei (*annavat*), cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*), devine (*bhū*) mare (*mahān*) în copii (*prajā*), animale (*paśu*) și în strălucirea (*varcasa*) lui Brahman. [Devine] mare (*mahān*) în faimă (*kīrti*).

Aceasta a fost a șaptea secțiune (*anuvāka*).

अन्नं न परिचक्षीत | तद्ब्रतम् | आपो वा अन्नम् | ज्योतिरन्नादम् | अप्सु ज्योतिः
प्रतिष्ठितम् | ज्योतिष्यापः प्रतिष्ठिताः | तदेतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितम् | स य
एतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितं वेद प्रतितिष्ठति | अन्नवानन्नादो भवति | महान्भवति
प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन | महान् कीर्त्या ॥१॥

इत्यष्टमोऽनुवाकः ॥

III.viii.1. Să nu disprețuiască (*pari-caks*) hrana (*anna*)! – acesta este legământul (*vrata*) [său]. Apa (*āpas*) sau hrana (*anna*).

Lumina (*jyotiṣ*) este cea care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*). Lumina (*jyotiṣ*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în apă (*ap*). Apa (*āpas*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în lumină (*jyotiṣ*). Această hrană (*anna*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în hrană (*anna*). Cel care știe (*vid*) că această hrană (*anna*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în hrană (*anna*) se stabilește (*prati-sthā*), devine (*bhū*) posesorul hranei (*annavat*), cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*), devine (*bhū*) mare (*mahān*) în copii (*prajā*), animale (*paśu*) și în strălucirea (*varcasa*) lui Brahman. [Devine] mare (*mahān*) în faimă (*kīrti*).

Aceasta a fost a opta secțiune (*anuvāka*).

अन्नं बहु कुर्वीत | तद्ब्रतम् | पृथिवी वा अन्नम् | आकाशोऽन्नादः |
पृथिव्यामाकाशः प्रतिष्ठितः | आकाशे पृथिवी प्रतिष्ठिता | तदेतदन्नमन्ने
प्रतिष्ठितम् | स य एतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितं वेद प्रतितिष्ठति | अन्नवानन्नादो
भवति | महान्भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन | महान् कीर्त्या ॥१॥

इति नवमोऽनुवाकः ॥

III.ix.1. Să producă (*kr*) multă (*bahu*) hrană (*anna*)! – acesta este legământul (*vrata*) [său]. Pământ (*pr̥thivī*) sau hrană (*anna*).

Spațiul (*ākāśa*) este cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*). Spațiul (*ākāśa*) este stabilit (*pratiṣṭhita*) în pământ (*pr̥thivī*). Pământul (*pr̥thivī*) este stabilit (*pratiṣṭhita*) în spațiu (*ākāśa*). Această hrană (*anna*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în hrană (*anna*). Cel care știe (*vid*) că această hrană (*anna*) este stabilită (*pratiṣṭhita*) în hrană (*anna*) se stabilește (*prati-sthā*), devine (*bhū*) posesorul hranei (*annavat*), cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*), devine (*bhū*) mare (*mahān*) în copii (*prajā*), animale (*paśu*) și în strălucirea (*varcasa*) lui Brahman. [Devine] mare (*mahān*) în faimă (*kīrti*).

Aceasta a fost a noua secțiune (*anuvāka*).

न कञ्चन वसतौ प्रत्याचक्षीत | तद्व्रतम् | तस्माद्यया कया च विधया बहवन्नं
प्राप्नुयात् | अराध्यस्मा अन्नमित्याचक्षते | एतद्वै मुखतोऽन्नं राद्धम् | मुखतोऽस्मा
अन्नं राध्यते | एतद्वै मध्यतोऽन्नं राद्धम् | मध्यतोऽस्मा अन्नं राध्यते | एतद्वा
अन्ततोऽन्नं राद्धम् | अन्ततोऽस्मा अन्नं राध्यते ॥१॥

III.x.1. Să nu îi refuze (*prati-ā-cakṣ*) nimănui găzduire (*vasati*)! – acesta este legământul (*vrata*) [său].

De aceea, în orice mod (*vidhā*), [el] trebuie să obțină (*pra-āp*) multă (*bahu*) hrană (*anna*). „Hrana (*anna*) nu este [încă] suficientă (*rādhyā*) pentru el” – astfel se afirmă (*ā-cakṣ*).

Acela care, în primul rând (*mukhataḥ*)¹³⁵, strânge (*rāddha*) hrană (*anna*), acelaia, în primul rând (*mukhataḥ*), i se va strânge (*rādh*)¹³⁶ hrană (*anna*).

Acela care, în al doilea rând (*madhyataḥ*)¹³⁷, strânge (*rāddha*) hrană (*anna*), acelaia, în al doilea rând (*madhyataḥ*), i se va strânge (*rādh*) hrană (*anna*).

Acela care, în ultimul rând (*antataḥ*)¹³⁸, strânge (*rāddha*) hrană (*anna*), acelaia, în ultimul rând (*antataḥ*), i se va strânge (*rāddha*) hrană (*anna*).¹³⁹

¹³⁵ „*Mukhataḥ*” – literal, „în față”.

¹³⁶ „*Rādh*” – literal, „a dobândi”, „a termina”, „a satisface”.

¹³⁷ „*Madhyataḥ*” – literal, „la mijloc”.

¹³⁸ „*Antataḥ*” – literal, „la final”.

¹³⁹ Sensul pasajului este destul de neclar, mai ales sensul avut în vedere de cei trei termeni: „*mukhataḥ*”, „*madhyataḥ*” și „*antataḥ*”. O discuție asupra problemelor legate de semantica acestui pasaj în Olivelle, *op.cit.*, p.577.

O interpretare interesantă e de găsit la Sharvananda, *op.cit.*, p.127-128. Acesta traduce „*mukhataḥ*” prin „best manner”, „*madhyataḥ*” prin „medium manner” și „*antataḥ*” prin

[O perspectivă funcțional-procesualistă asupra absolutului]¹⁴⁰

य एवं वेद | क्षेम इति वाचि | योगक्षेम इति प्राणापानयोः | कर्मति हस्तयोः |
 गतिरिति पादयोः | विमुक्तिरिति पायौ | इति मानुषीः समाजाः | अथ दैवीः |
 तृप्तिरिति वृष्टौ | बलमिति विद्युति ||२||

III.x.2.Acela [îl] cunoaște (*vid*) astfel [pe Brahman].

Ca bunăstare (*kṣema*) în voce (*vāc*).

Ca păstrarea vieții (*yogakṣema*)¹⁴¹ în respirație (*prāṇa*) și în inspirație (*āpāna*).

Ca acțiune (*karma*) în mâini (*hasta*).

Ca deplasare (*gati*) în picioare (*pāda*).

Ca eliminare (*vimukti*) în anus (*pāyu*).

Aceasta este cunoașterea (*samājñā*) cu privire la cele umane (*mānuṣī*).

În continuare (*atha*), cea cu privire la cele cerești (*daivī*)¹⁴².

„lowest manner” și, în consecință, oferă o mult mai inteligibilă (dar forțată semantic) interpretare a pasajului drept: „If food is prepared in the best manner, food is given him also in the best manner. If the food is prepared in the medium manner, to him food is given also in the medium way. But if the food is prepared in the lowest manner, food is also given to him in the lowest manner.”

¹⁴⁰ Pasajul oferă o perspectivă interesantă, mai rar întâlnită în upanișade, asupra lui Brahman, văzut ca funcționalitate a elementelor Universului, ca proces specific fiecărui element, ca element dinamic. De regulă, upanișadele consideră realitatea ultimă într-o manieră mai degrabă statică, substanțială, ca fundament (*pratiṣṭhā*) al Universului și nu ca proces cosmic, universal. Metafizica upanișadelor este mai degrabă de tip substanțial decât procesual. Chiar și așa, pasajele III.x.2 și III.x.3 prezintă absolutul mai degrabă ca pe un proces cosmic, ca pe o funcție cosmică, fiind unul dintre puținele pasaje din upanișade care abordează realitatea ultimă într-o astfel de manieră.

¹⁴¹ Sensul celor două afirmații anterioare este destul de neclar. Literal, „*kṣema*” înseamnă „condiție stabilă”, „bunăstare”; „*yogakṣema*” ar însemna „uniunea cu condiția stabilă/bunăstarea”, în sensul de înstatonire, păstrare, a ei. Analize ale termenului „*kṣema*” în Olivelle, *op.cit.* p.577; Sharvananda, *op.cit.* p.124.

Unii traducători moderni au redat „*kṣema*” prin „preservation” iar pe „*yogakṣema*” l-au interpretat drept un compus de tip *Dvandva*, redându-l prin „acquisition and possession” (Muller, *op.cit.* 1884, p.67; Hume, *op.cit.* p.292; Radhakrishnan, *op.cit.* p.560). Gambhīrānanda, *op.cit.* p.168 și Sharvananda, *op.cit.* p.123 traduc „*kṣema*” prin „well-being” iar „*yogakṣema*” prin „acquisition and preservation”. Olivelle, *op.cit.* p.311 traduce „*kṣema*” prin „rest” iar „*yogakṣema*” prin „activity and rest”. Śāstri, *op.cit.* p.183 echivalează „*kṣema*” cu „preserver” iar „*yogakṣema*” cu „acquirer and preserver”.

O discuție asupra sensului termenului „*yogakṣema*”, în Rai Bahadur Amarnath Ray, *Yogakṣema*, „Bulletin of the School of Oriental Studies”, University of London, Vol. 7, No. 1, 1933, pp.133-136.

Ca săturare (*trpti*) în ploaie (*vr̥ṣṭi*).

Ca forță (*bala*) în fulger (*vidyut*).

यश इति पशुषु | ज्योतिरिति नक्षत्रेषु | प्रजातिरमृतमानन्द इत्युपस्थे |
सर्वमित्याकाशे | तत्प्रतिष्ठेत्युपासीत | प्रतिष्ठावान् भवति | तन्मह इत्युपासीत |
महान्भवति | तन्मन इत्युपासीत | मानवान्भवति ||३||

III.x.3. Ca splendoare (*yaśas*) în animale (*paśu*).

Ca lumină (*bala*) în constelații (*nakṣatra*).

Ca procreație (*prajāti*), nemurire (*amṛta*) și beatitudine (*ānanda*) în organul genital (*upastha*).

Ca toate (*sarva*) în spațiu (*ākāśa*).

Să fie venerat (*upa-ās*) fundamentul (*pratiṣṭhā*) și acela va deveni (*bhū*) posesor al fundamentului (*pratiṣṭhāvat*)!

Să fie venerat (*upa-ās*) cel mare (*mahān*) și acela va deveni (*bhū*) mare (*mahān*)!

Să fie venerată (*upa-ās*) mintea (*manas*) și acela va deveni (*bhū*) posesor al minții (*mānavat*)!

[Eliberarea prin realizarea lui Brahman]

तन्म इत्युपासीत | नम्यन्तेऽस्मै कामाः | तद्ब्रह्मेत्युपासीत | ब्रह्मवान्भवति |
तद्ब्रह्मणः परिमर इत्युपासीत | पर्येणं म्रियन्ते दिवन्तः सपत्नाः | परि येऽप्रिया
भातृव्याः | स यश्चायं पुरुषे | यश्चासावादित्ये | स एकः ||४||

III.x.4. Să fie venerată (*upa-ās*) închinarea (*namas*) și dorințele (*kāma*) se vor îndepărta (*nam*) de la acela.¹⁴³

Să fie venerat (*upa-ās*) Brahman și acela va deveni (*bhū*) posesor al lui Brahman (*brahmavat*).

Să fie venerat (*upa-ās*) Brahman, moartea totală (*parimara*)¹⁴⁴, și cei care îl urăsc (*dviṣant*) [pe acela] cât și dușmanii (*sapatna*) [săi] vor muri (*mṛ*) toți (*paryeṇa*). [Vor muri și] toți (*pari*)¹⁴⁵ aceia pe care el nu îi place (*apriya*) și rivalii (*bhrātrvya*) [săi].

¹⁴² Śaṅkara (Gambhīrānanda, *op. cit.*, p.170) corectează „*daivī*” în „*daivya*” și „*mānuṣī*” în „*mānuṣya*”.

¹⁴³ Joc de cuvinte bazat pe polisemia verbului „*nam*” care poate însemna atât „a se apleca”, „a se închina”, cât și „a îndepărta”, „a elimina”.

¹⁴⁴ Pasajul se folosește de ambiguitatea semantică a lui „*mṛ*” – „a muri”. Brahman ca „moarte totală” (*parimara*), ca principiu unic în care se dizolvă toate, pierzându-și astfel

Cel ce se găsește în om (*puruṣa*) și cel ce se găsește în Soare (*āditya*), aceia sunt unul (*eka*).¹⁴⁶

[Accederea la Brahman]

स य एवंवित् | अस्माल्लोकात्प्रेत्य | एतमन्नमयमात्मानमुपसङ्क्रम्य | एतं
प्राणमयमात्मानमुपसङ्क्रम्य | एतं मनोमयमात्मानमुपसङ्क्रम्य | एतं
विज्ञानमयमात्मानमुपसङ्क्रम्य | एतमानन्दमयमात्मानमुपसङ्क्रम्य |
इमाल्लोकान्कामान्नी कामरूप्यनुसञ्चरन् | एतत् साम गायन्नास्ते | हा ३ वु हा ३
वु हा ३ वु ||७||

III.x.5. Acela care cunoaște (*vid*) astfel, plecând (*pretya*) din această lume (*loka*)¹⁴⁷, se duce (*upa-saṃ-kram*) în acel Sine (*ātman*) ce constă din hrană (*annamaya*), se duce (*upa-saṃ-kram*) în acel Sine (*ātman*) ce constă din suflu (*prāṇamaya*), se duce (*upa-saṃ-kram*) în acel Sine (*ātman*) ce constă din minte (*manomaya*), se duce (*upa-saṃ-kram*) în acel Sine (*ātman*) ce constă din cunoaștere (*vijñānamaya*), se duce (*upa-saṃ-kram*) în acel Sine (*ātman*) ce constă din beatitudine (*ānandamaya*).

[E], având hrana (*annin*) pe care și-o dorește (*kāma*), având forma (*rūpin*) pe care și-o dorește (*kāma*), umblă (*anu-saṅ-car*) în acele lumi (*loka*). [E] stă (*ās*) cântând (*gāyant*) acest imn (*sāman*):

„*Hā-ā-ā-vu! Hā-ā-ā-vu! Hā-ā-ā-vu!*”¹⁴⁸

identitatea proprie, presupune un sens ontologic al verbului „a muri”. Moartea dușmanilor presupune, bineînțeles, sensul obișnuit, sensul biologic al verbului.

¹⁴⁵ „*Pari*” – literal, „de jur împrejur”.

Autorul textului face un joc de cuvinte, folosind „*pari*” și „*paryeṇa*” pentru „toți”, pentru a fi în ton cu desemnarea lui Brahman drept „*pari-mara*” („moartea totală”, „moartea completă”).

¹⁴⁶ „*Sa ekaḥ*” – literal, „acela este unul”.

¹⁴⁷ Acela care îl cunoaște pe Brahman devine, într-o primă etapă, un eliberat în viață (*jīvanmukta*), abia atunci când Karma sa ce a fost deja actualizată sub forma corpului (*prārabdha-karma*) va fi complet epuizată prin experimentare el realizând disoluția finală și definitivă în Brahman. De aceea, cel care îl cunoaște pe Brahman, doar în momentul morții realizează disoluția completă în Brahman.

¹⁴⁸ Śaṅkara interpretează interjecțiile „*Hā-ā-ā-vu*” ca exprimând uimirea (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.179).

Formula își găsește o explicitare în literatura clasică a brahmanismului în *Aitareya-Brahmaṇa*, VIII.28 (cf. Hume, *op.cit.*, p.293). Unii traducători moderni au preluat această interpretare și, în consecință, au tradus interjecțiile prin „Oho! Oho! Oho!” (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.176), „Oh! Oh! Oh!” (Śāstri, *op.cit.*, p.184; Sharvananda, *op.cit.*, p.132), „Oh, wonderful! Oh, wonderful! Oh, wonderful!” (Hume, *op.cit.*, p.293; Radhakrishnan, *op.cit.* 1954, p.561).

अहमन्नमहमन्नमहमन्नम् | अहमन्नादोऽ ३ हमन्नादोऽ ३ अहमन्नादः | अहं
 श्लोककृदहं श्लोककृदहं श्लोककृत् | अहमस्मि प्रथमजा ऋताऽस्य | पूर्व
 देवेभ्योऽमृतस्य नाऽभायि | यो मा ददाति स इदेव माऽ-अऽवाः |
 अहमन्नमन्नमदन्तमाऽग्नि | अहं विश्वं भुवनमभ्यभवाऽम् | सुवर्न ज्योतीः | य एवं
 वेद | इत्युपनिषत् ॥६॥
 इति दशमोऽनुवाकः ॥
 ॥इति भृगुवल्ली समाप्ता ॥

III.x.6.¹⁴⁹ Eu sunt hrana (*anna*), eu sunt hrana (*anna*), eu sunt hrana (*anna*)!

Eu sunt cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*), eu sunt cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*), eu sunt cel care mănâncă (*ad*) hrana (*anna*)!

Eu sunt creatorul (*kṛt*) strofelor (*śloka*), eu sunt creatorul (*kṛt*) strofelor (*śloka*), eu sunt creatorul (*kṛt*) strofelor (*śloka*)!¹⁵⁰

Dintre cele reale (*ṛta*), eu sunt primul născut (*prathamaja*), înaintea (*pūrva*) zeilor (*deva*), sunt centrul (*nābhi*) nemuririi (*amṛta*)¹⁵¹!

Acela care se dă (*dā*) [pe sine] mie, acela să mă protejeze (*av*) astfel (*ideva*)¹⁵² pe mine!

Eu sunt hrana (*anna*), eu mănânc (*ad*) hrana (*anna*) fără dinți (*adanta*)!¹⁵³

Eu am cucerit (*abhi-bhū*) tot (*viśva*) ceea ce există (*bhuvana*)!"

Ca strălucirea (*jyotis*) aurului (*suvarṇa*)¹⁵⁴, astfel [I]-a cunoscut (*vid*) acela [pe Brahman].

Aceasta este învățătura secretă (*upanīṣad*).

Aceasta a fost a zecea secțiune (*anuvāka*).

Astfel se încheie (*samāpta*) capitolul despre Bhṛgu (*bhṛguvallī*).

ॐ सह नावतु | सह नौ भुनक्तु | सह वीर्यं करवावहै | तेजस्वि नावधीतमस्तु मा
 विद्विषावहै |

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

¹⁴⁹ Textul acestei secțiuni conține și anumite semne cu rol de indicator metric, fiind un imn. De asemenea, este destul de confuz din punct de vedere gramatical.

¹⁵⁰ „Creatorul strofelor” (*slokaḥkṛt*) se referă la Brahman, ca sursă a Vedelor.

¹⁵¹ Literal, „buricul nemuririi” („*amṛtasya nābhāyi*” – sanskrit dubios).

¹⁵² Śāṅkara, în mod ușor foțat, interpretează „*ideva*” ca „*iti-evaṃ*” (Gambhīrānanda, *op.cit.*, p.179).

¹⁵³ Sanskrit dubios, greu de tradus în mod indubitabil. Dacă traducerea este, într-adevăr, corectă, „hrana” ar avea un sens metafizic, de natură a lui Brahman care este însușită de cel cunoscător.

¹⁵⁴ „*Suvarṇa*” – formă atipică pentru „*suvarṇa*”.

Aum!

Împreună (*saha*) să fim protejați (*av*)!

Împreună (*saha*) să ne bucurăm (*bhuj*)!

Împreună (*saha*) să fim înzestrați (*kr*) cu vigoare (*vīrya*)!

Învățătura (*avadhīta*) noastră să fie (*as*) strălucitoare (*tejasvin*)!

Noi doi să nu ne dușmănim (*vi-dviṣ*)!

Aum! Pace (*śānti*)! Pace! Pace!